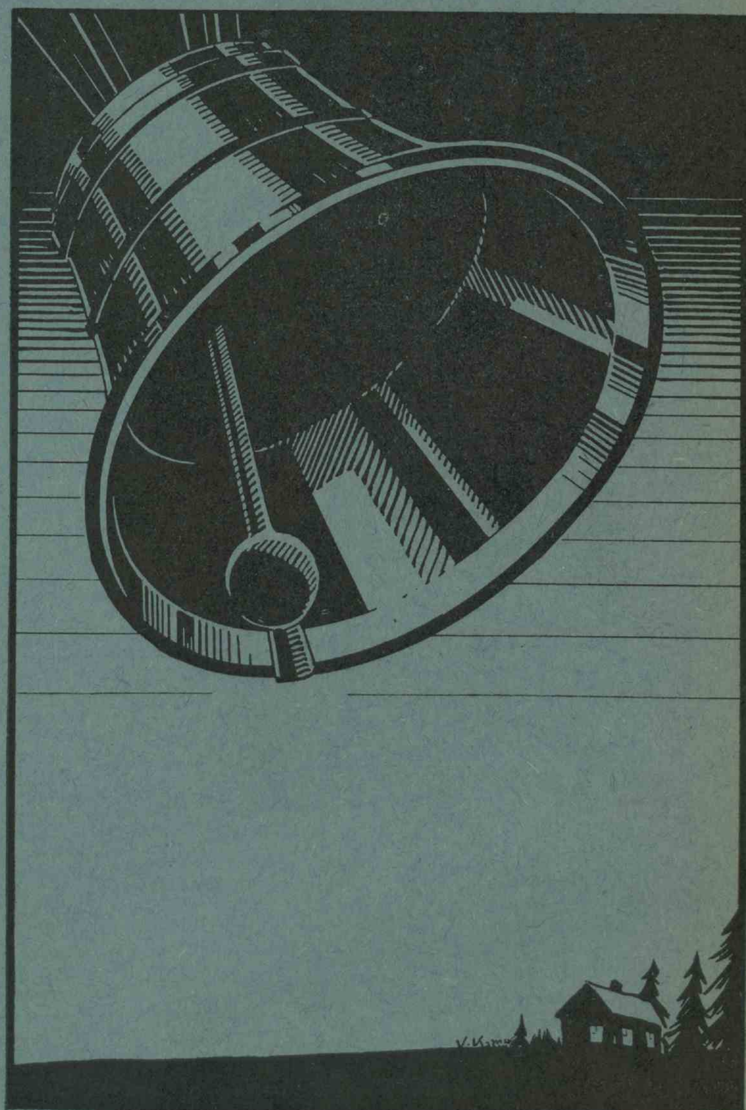
LUO LIPPUJEN!

Näytenumero 2—3 Jouluksi 1936 3:—

Tämä numero

SISÄLTÄÄ:

LUO LIPPUJEN!

ISÄNMAALLIS-KANSALLINEN TAISTELULEHTI

Näytenumero 2—3 Jouluksi 1936

Vastaava toimittaja: VILJO LIUS

Toimitus ja konttori: Helsinki, Hallituskatu 17, ovi 209. Puh. 35316. Avoinna 11—13

Pää pystyyn vain!

PÄÄ PYSTYYN VAIN! JA USKOLLISNA VAALI
SA AATETTASI YLHÄN IHANAA.
KÄY VASTATUULI, MUTTA EESSÄS MAALI
NIIN KAUNIIN KIRKKAHANA KANGASTAA.
PÄÄ PYSTYYN VAIN! VIEL' AIKA TULEE TOINEN,
MI PYRINTÖSI TÄYSIN TAJUAA.

PÄÄ PYSTYYN NUORISO! KAS SUN ON HUOMEN,
SUN OMPI AIKA UUS, JA TYÖSI SUN
KUN KERRAN PIIRTYY HISTORIAAN SUOMEN
TULOKSEN TUOKOON SILLOIN SIUNATUN.
IKUISTEN IHANTEIDEN KIRKAS SOIHTU
VALAISKOON TIETÄS' LÄPI TAISTELUN.

TÄÄ TAISTO HENKIEN ON TAISTELUA,
KYSEESSÄ OVAT ARVOT IKUISET.
ON ARMAST' EESTÄ MAANSA UHRAUTUA,
KUN SIELUSSA SOI VOITON SÄVELET.
SA VARRO AIKAAS, TIEDÄ KUN SE TULEE,
JA TÄYTÄ SILLOIN SUOMEN TOIVEHET!

Irene Mendelin.

Otatko

JOULU ON TULOSSA meille. *Kuinka armollinen onkaan Jumala ollut, kun on tähän asti meitä auttanut! Iloiten tekevät tuhannet kotimme valmistuksiaan, että voisivat ottaa juhlan mahdollisimman kauniisti vastaan. Moni odottaa silloin tykönsä rakkaita omaisiaan ja laittaa kaiken juhlakuntoon heitä varten. Mutta muistammeko Häntä, jonka syntymän muistoksi joulua vietämme? Hänkin olisi tulossa luoksemme. „Hän tuli omaansa, ja Hänen omansa eivät ottaneet Häntä vastaan."*

Miksi Hän ei ole tervetullut? Joulupukit kaikkine lahjoineen ja lapsellisuuksineen löytävät avoimet ovet. Miksi elävä, totinen Kristus suljetaan ulkopuolelle? Pelätäänkö, että Hän riistää saadut lahjat ja juhlariemut? Jos ne ovat sitä laatua, että eivät kestä Hänen tulikatsettaan, niin joutivat mennäkin. Mutta Hänpä onkin antaja eikä riistäjä. Ei Hän lahjoittele särkyviä, katoavia antimia, vaan itsensä Hän tahtoisi meille antaa, tuo iankaikkinen rakkaus. Lyhyeen loppuvat joulun ilot ilman joulun Herraa.

On niin vaikea ottaa Hänet vastaan, sillä Hän on maailman valo. Jos kodissani ja sydämessäni on jotakin valonarkaa, en mielelläni laske Häntä sisään. Hän saattaisi sieltä kenties löytää joulunakin rumaa siivoa. Mutta eikös olekin totta, että meidän kuolematon henkemme ei viihdy sittenkään pimeässä eikä liassa; se nääntyy siellä. Kirkas, puhdas Jeesus kolkuttaa ovelle. Hänellä on tuotavana taivaallinen valkeus „kuoleman varjon laaksoon".

Kerran Hän tuli opetuslastensa luo lukittujen ovien läpi ja sanoi: „Rauha olkoon teille!" Se sanottiin miehille, joilla oli vaivattu omatunto, kun olivat kaikki jättäneet Mestarinsa kiirastorstain yönä. Eivät he olisi millään kehdanneet ottaa juuri sellaisina Häntä vastaan. Mieluimmin olisivat paenneet siitä pois. Mutta jokin pidätti. Herra

vastaan?

antoi heille lahjan, joka sitoi heidät Häneen: rauhan. Hän saapuu tänäkin jouluna sinne, missä on häpeää ja murhetta omasta synnistä, epäuskosta, väärästä vaelluksesta, heikkoudesta ja rikotuista lupauksista. Ei Hän ehkä edes kolkuta ovelle, sillä Hän tietää, että Hänellä on sijaa tuossa huonossa tallissa ja surkean seimipahasen pahnoilla. Hänellä on joululahja annettavana sinne, joulurauha.

Kuta varakkaampia ihmiset ovat, sitä komeampia lahjoja ja nautintoja he voivat jouluiloikseen hankkia, mutta yhtä asiaa eivät kaiken maailman mahdillakaan saa: rauhaa, puhdasta omantunnon rauhaa.

Kristuksella Jeesuksella on se tarjottavana. Mutta „H ä n e n o m a n s a e i v ä t o t t a n e e t H ä n t ä v a s t a a n". He tahtovat nytkin mieluummin nauttia petollisen juhlahetken väärässä rauhassaan.

Siksi saattaa joulu olla kolkko juhlapöytien ääressä ja kymmenien kynttilöiden loisteessa, vietettäköön sitä sitten vaikka tulevan ministerin toivorikkaassa, upeassa kodissa, jos ei se ota halpaa Vapahtajaansa vastaan. Ja samalla saattaa Hiipinän pakkotöissä nääntyvä inkeriläinen marttyyrikristitty tuntea joulurauhan ja enkelten riemun, kun Kristus on hänen kanssansa.

Otatko vastaan Vapahtajan, sinä sinimusta nuori taistelija, joka olet mieluummin menettänyt kalliit, perustuslain lupaamat puhe- ja kokoontumisvapaudet kuin kieltänyt rakkautesi isänmaata ja sorrettua heimoasi kohtaan? Kaikki muu meiltä voidaan hetkeksi riistää, mutta ei Kristuksen rauhaa, jos Hän on sen saanut sydämiimme tuoda.

Hän etsii asunnokseen syntisiä sydämiä, vapahtaakseen ne. Jos Hänet otamme vastaan aattoillan hiljaisuuteen juhlavieraaksemme, saamme ihanan joulun. Jos otamme hänet sydämemme asukkaaksi vastaan, saamme uuden sydämen. Jos suljemme Hänet ulkopuolelle, häiritsee Hänen kolkutuksensa tyhjää juhlatunnelmaamme.

E. K u r k i - S u o n i o.

Muuan itsenäisyyspäivämuistelma

Pienoinen partiojoukkomme oli suorittanut jo sinä aamupäivänä raskaan hiihtomarssin. Varhain aamulla päivän kajastaessa oli liikkeelle lähdetty rakovalkean lämpimästä, raskaat kantamukset, viikon eväs, räjähdysaineet ja patruunavyöt sidottu harteille, kiväärit ja sivuaseet ripustettu paikoilleen ja lähdetty hiihtämään Aunuksen pyörryttävää saloa upottavassa lumessa. Kuta pitemmälle matka kului sitä raskaammin painoivat kantamukset pakottavia olkapäitä, varsi tahtoi väkistenkin painua kumaraan ja polttava hiki virtasi pitkin väsynyttä ruumista. Mutta sisukkaasti paineli pieni partiojoukko johtajansa jälessä, pitkänä valkoisena jonona jättiläishonkien lomitse kohti matkan päätä — Muurmannin rataa.

Siitä on kulunut näinä päivinä 15 vuotta ja kuitenkin muistan sen kuin tämän päivän, olihan silloinkin — Suomen itsenäisyyspäivä. Huomasimme sen oikeastaan vasta siinä puolenpäivän seudussa leiriytyessämme levähtääksemme ja ruokaillaksemme sinä päivänä ensimäisen kerran. Joku meistä huomautti siitä kuin sivumennen sulattaessamme siinä nuotion ääressä havutukolla istuen rautakauhoissamme lunta, sillä valmistimmehan aamukeitostamme ankaran nälän kuristaessa suoliamme. — Muistaakseni hän lausui asian hieman niinkuin katkerasti viitaten niihin juhlallisuuksiin, joita päivän johdosta vietetään Suomessa presidentin linnasta alkaen.

Mutta siinä kiehutellessamme riisipuuroa sukeutuikin asiasta keskustelu. Tulipa siinä muiden muassa joku lausuneeksi ajatuksen, että meidänkin täytyisi pitää päivän merkityksen johdosta paraati täällä kaukana Isänmaasta karjalaisessa korvessa. Upseerimme innostuivatkin asiaan ja paraatista päätettiin tehdä tosi. Söimme riisipuromme, tipautimme kiehuvaan kauhaan murusen jäätynyttä voitamme, puuron syötyämme keitimme tapamme mukaan teetä puraisten varovasti sirusen sokeria sen mausteeksi. Tämän jälkeen raukaisikin väsymys entistä kovemmin ruumistamme, vetäisimme muutaman henkisauhun ja oikaisimme hetkesi pitkällemme havujemme päälle hiilloksen raukaisevassa lämpimässä.

Hetken torkahdettuamme nousimme ylös ja sonnustauduimme paraatiin. Tavallista huolellisemmin sovitimme patruunavyöt uumenille ja olkapäille, heitimme karabiinin selkäämme, sidoimme mauserin vyölle ja puistelimme lumipaidoistamme kuusenhavut ja muut roskat, jotta olisimme mahdollisimman paljon paraativäen näköistä. Luutnantti Marttina, johtajamme, otti paraatin vastaan parin muun upseerin kanssa, paraatin komensi luutnantti Lavost. Rintamassa seisoimme suksillamme kun Marttinan tervehdykseen karjaisimme niin että Aunuksen korpi kajahti ja tiukasti katsoimme johtajaamme kohti kun hän hitaasti hiihti rivejämme pitkin. Muistaakseni lausui johtajamme päivän merkityksen johdosta jonkun sanan ja lauloimme Karjalan ratsujääkärien marssin. Ohimarssin Marttinan ja hänen esikuntansa ohitse suoritimme lopuksi parijonossa hiihtäen.

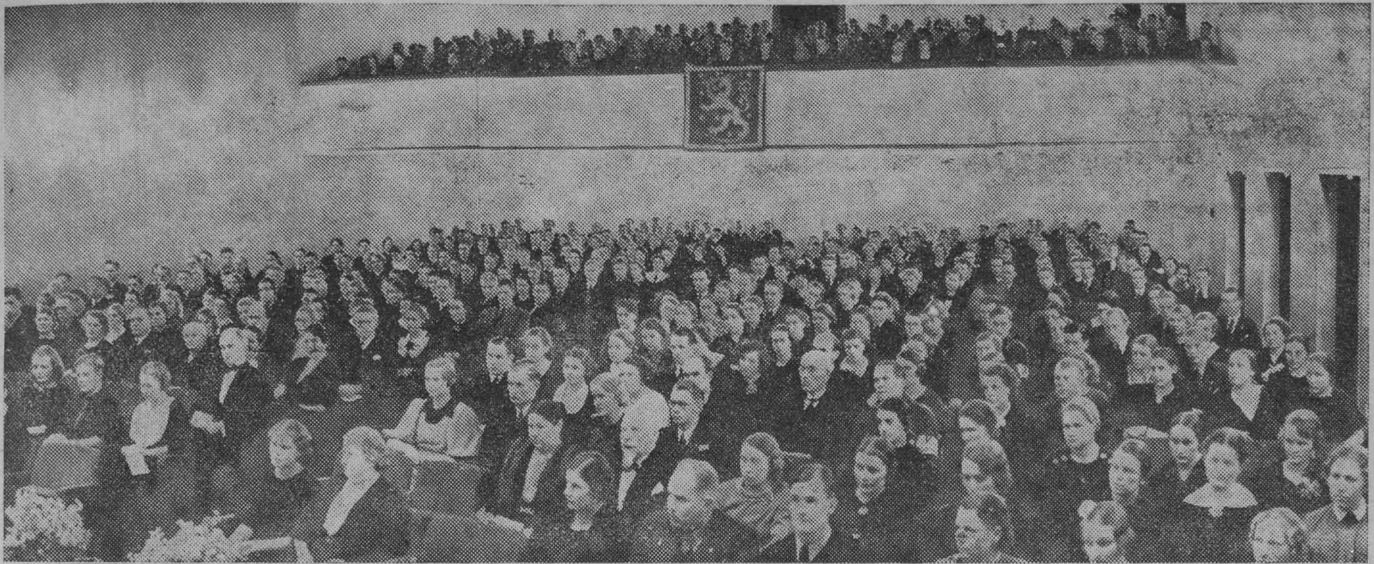
Kuuluimme sinä aikana sotilaihin, joihin todella sopi runoilijan sanat: *„Harvoin paraatissa nähtiin myötä, mutt' aina siellä missä tehtiin veritöitä."* Emme rakastaneet paraateja emmekä niihin joutaneet noina vuosina jolloin saimme olla niin monissa heimosodissa mukana. — Mutta tämä paraati suoritettiin sellaisissa olosuhteissa ettemme pitäneet sitä turhana vaan usein jälkeenkinpäin muistelimme sitä sen talvisen retken aikana. Olen joutunut senjälkeen seuraamaan useita paraateja esim. Valtioneuvoston torilla, mutta en koskaan ole tuntenut sielussani sellaista juhlatunnelmaa kuin kuvaamassani paraatissa kaukana Aunuksen erämaassa, enkä ole sellaiseen sisäiseen vireeseen päässyt presidentin loistavissa itsenäisyysjuhla-kutsuissakaan, jotka surkea kyllä, päättyvätkin aina yleiseen tanssiin.

Voi olla, että tämäntapaiset juhlat ovat taiteellisesti nautittavia ja juhlatunnelmaa kohottavia, mutta mieleeni muistuu väkistenkin kaukainen korpi, jossa 15 vuotta sitten pieni väsynyt ja nälkiintynyt suomalainen sotilasjoukko vietti yksinkertaista itsenäisyysjuhlaa maassa, jonka oma itsenäisyysunelma tukahdutettiin vereen ja kyyneliin. Muistan kuinka silmät kosteina lauloin toverieni kanssa Karjalan marssia. He olivat vielä niin nuoria, niin nuoria, ja valkoisissa paidoissaan niinkuin joku uhrijoukko. Heissä olikin niitä, jotka muutamia viikkoja myöhemmin hiihtäessämme takaisin samoja seutuja eivät enää olleet mukana. Sekin partiojoukko kylvi pyhän siemenen Karjalan multaan odottamaan Suomen suvun suurta Itsenäisyyspäivää.

Helsingissä Itsenäisyyspäivän aattona 1936.

Elias Simojoki.

Lähemmäksi kansaa!

AKS:n itsenäisyysjuhla konservatoriossa, joka yhdessä saman päivän iltana vietetyn veljesillan kanssa todisti, että ylioppilasnuorisomme todella haluaa päästä „lähemmäksi kansaa".

Tämän kuluvan vuoden itsenäisyyspäivänä iltamyöhällä, jolloin pääkaupungin seurapiirit olivat kokoontuneet huvitellen viettämään itsenäisyyspäivää, oli suuri joukko A.K.S:n, N.Y.K.S:n ja muun kansallisen nuorisomme jäseniä kokoontunut A.K.S:n veljesiltaan. Tälle joukolle itsenäisyyspäivä on yksi vuoden vakavimpia, sillä maamme itsenäisyys on nyt sillä kannalla, että se pakoittaa meidät itsetilitykseen siitä, mitä on tehty ja tekemättä jätetty ja vielä tehtävä.

Vallitsevana ajatuksena, joka toistui monissa puheissa, oli se, minkä pukisin sanoihin: *lähemmäs kansaa.* Suuret kansalliset päämäärämme on tehtävä koko kansan, myös niinsanottujen „syvien rivien" omaisuudeksi. Meidän on itse vietävä sinne sanoma suuresta Isänmaasta. Tässä on erikoisesti ajattelemisen aihetta niille, jotka ovat ylioppilaita tai oppikoululaisia. Me emme saa sulkeutua omaan „akateemiseen" ryhmäämme. Olemme sanoneet, ettemme ole porvareita emmekä marxilaisia. Se merkitsee m.m. sitä, että meidän pitää osoittaa hyvän tahdon uhrautuvaa mieltä työmiehen asiaan nähden. Mikään järjestelmä ja katsantotapa ei saa olla meihin niin pinttynyt, ettei niitä voida uhrata kansakokonaisuuden hyväksi. Punainen työmies ja punainen nainen ovat oman kansamme jäseniä, joita emme vihaa, vaan meillä on heidän tähtensä hätä, joka panee työhön. Meillä on hätä heistä Isänmaan tähden ja Isänmaasta heidän tähtensä. Ainakin pitäisi olla.

Kun heti tuon päivän jälkeen U.S:n yleisönosastosta luin kirjoituksen, jossa syytettiin kansallismielistä nuorisoa ja sen julkaisuja, tässä tapauksessa Ylioppilaslehteä, vihan kylvöstä, en voinut olla ihmettelemättä ristiriitaa tuon syytöksen ja todellisuuden välillä. Useinhan meitä on syytetty vihan lietsonnasta. Ja todellisuudessa on tuskin missään niin paljon kuin kyseessäolevan nuorisojoukon keskuudessa teroitettu rakkauden ja hyvän tahdon mieltä *koko* kansaamme kohtaan. Ei ainakaan U.S:n edustamalla taholla ole siten kuin meidän keskuudessamme teroitettu sitä, että „punaisetkin" ovat sisariamme ja veljiämme, joskin harhaanjohdetuita, ja että nekin on Isänmaalle voitettava. Vaikkapa muistaen, että Isänmaan ja kokonaisuuden etu on n.s. „porvarillisuuttakin" ylempänä.

Mutta olemmeko me itse pyrkineet osoittamaan tätä myös teoilla? Julistuksemme totuuden voimme todistaa vain elämällämme ja teoillamme. Jouluna pitäisi kaikilla olla hyvä tahto. Oletko Sinäkin, esimerkiksi Sinä entinen sinimusta, ajatellut, miten tänä jouluna, joululomallasi, osoitat hyvää tahtoa edes joillekin Sinua osattomammille? Yritätkö rakentaa siltaa yli „yhteiskunnallisen kuilun"? Suuria tekoja ei tarvita. Näytä edes jollekin, että ainakin Sinä haluat osoittaa hyvää tahtoa kaikkia lähimmäisiäsi, jopa toisinajattelevia kohtaan! Näytä, ettei Sinulla ole luokkaennakkoluuloja, vaan halua ymmärtää, uhrata ja nähdä vaivaa itseäsi ajattelematta!

Anna-Liisa Heikinheimo.

Mies, johon Suomen nuoriso luottaa

G. Mannerheim

JOULUNA NUORISOLLE

Monet ihmiset ovat kadottaneet nykyään joulun, oikean ja todellisen joulun. Ei kyetä enää näkemään tämän suuren juhlan varsinaista sisällystä. Nähdään vain se, mikä on luonnollisin aistein tajuttavissa, mutta on kadotettu se, mitä sydämen sisin sittenkin kaipaa. Siksi oikea joulu on niin monen kohdalla vaihtunut keinotekoiseen juhlaan, jonka aikana saattaa ilo käydä vieraana, mutta joka kovin pian vaihtuu harmaaseen arkeen. Ulkonainen ihminen on saanut osansa, kun sisäinen — salattu, mutta todellinen — on jäänyt kokonaan osattomaksi joulusta.

Todellinen joulu on yksinomaan sisäistä ihmistä varten. Tämän hetken suurin hätä ja tuska ei ole ulkonaista laatua, vaan sisäistä. Ihmisen henkinen elämä on arkaa ja monisäikeistä. Se juuri on eniten epäjärjestyksessä tämänkin joulun aikana. Todellinen joulu on tarkoitettu sitä maailmaa varten, jota me emme näe, mutta jonka me tiedämme varmasti olevan itsekunkin „sisässä". Tästä me ymmärrämme senkin, miksi joulu on rauhan juhla. Jos ajattelemme ulkonaisin käsittein, emme voi sitä ymmärtää, koska näemme maailman ympärillämme riehuvan ja saman kansan jäsenienkin vihaavan toisiaan. Mutta joulu onkin meidän sisimpämme juhla. Sen tarkoitus on tuoda rauha ja hiljaisuus sinne. Sitähän me juuri kaipaamme, me jotka olemme taas vuoden eläneet kuumeisen ja meluisan maailman keskellä. Meidän sisimpämme kaipaa rauhaa ja hiljaisuutta, kaipaa sovitettavaksi ne ristiriidat, jotka siellä ovat syntyneet. Tietoisesti tai tietämättämme henkemme huutaa sovitusta. Sitä varten astuu jouluna jotain näkymätöntä meidän omaan näkymättömään maailmaamme.

Nykyajan synnyttämä nuoriso on eniten vaarassa kadottaa oikean joulun, voimaa ja tyyneyttä antavan juhlan. Nuoriso on herkkä ja altis kasvamaan ajan hengen mukana. Sen sielu on jo nyt revitty rikki ja se on harhaan johdettu monen kohdalta, kun ajattelee koko Suomen nuorisoa. Siksi tämänkin lehden kautta koetetaan mahdollisuuksien mukaan etsiä nuorisoa, pysähdyttää sitä ja johdattaa sitä tässäkin kohden uudelle tielle — uudelle, joka kuitenkin on ollut tuttu ja rakas jo menneille sukupolville lukemattomien kärsimysten koulussa.

Meidän, jotka kuulumme nykyajan nousevaan nuorisoon, täytyy olla voimakasta nuorisoa. Meidän on päästävä todelliseen ja järkkymättömään lujuuteen, jota eivät voi murtaa mitkään mahdit eivätkä ankarimmatkaan kohtalon iskut. Mutta vaikka me olisimme miesten miehiä, vapisemattomia ja ulkonaisesti voimakkaita, emme voi kaikkea kestää, ellei meillä ole todellista taistelijaluonnetta. Eräs vaurio meidät ainakin voi kohdata ja se on kaikkein pahin: tässä tilanteessa, jossa me nykyään taistelemme, meidät helposti valtaa katkeruus. Mutta me emme tarvitse sellaisia taisteilijoita. Tämä meidän palveluksemme isänmaan ja Suomen kansan hyväksi on suoritettava iloisin ja vapain sydämin. Ainoastaan silloin se tulee siunatuksi.

Siksi on niin tarpeellista, että me nyt saisimme viettää oikean nuorison joulun, näkymättömän henkemme hiljaisen, selventävän ja sovittavan rauhanjuhlan. Yksi ainoa hetki saattaa kypsyttää meistä lujan taistelijan. Me voimme silloin huoletta joulun jälkeen ottaa vastaan uuden vuoden, tuokoonpa se osaksemme mitä tahansa.

Nyt saapuu joulu Suomen nuorisolle! Kunpa se ymmärtäisi ottaa sen vastaan todellisena nuorison jouluna.

Erkki Ervamaa.

TUHON JOULU

„Rauha maassa ja ihmisillä hyvä tahto.”

— — —

Helsinki oli viettänyt jouluaattoa kuten tavallisesti: — oli oltu juhlissa, — oli syöty, jaettu lahjoja, ihailtu kuusen loistoa ja lasten riemua, — oli sellaisiakin koteja, joissa oli suurta joulusanomaa luettu.

Kaupunki nukkui syvää unta, herätäkseen parin tunnin kuluttua jouluaamuun. Tuhannet aikoivat rientää Herran temppeleihin kuulemaan rakasta julistusta: „— — ja maassa rauha ja ihmisillä hyvä tahto”.

Mutta he heräsivät hetken kuluttua hirveisiin räjähdyksiin, tuskan ja kuoleman huutoihin.

Heräsivät nähdäkseen tuhon tulleen.

— — —

Itämeren laivaston komentaja oli lentokoneella saapuen tavoittanut laivastonsa Pien-Tytärsaaren länsipuolella. Hän oli kohta saavuttuaan antanut käskynsä ja sen mukaisesti oli kaksi kuljetuslaivaa erkaantunut hävittäjien ja sukellusveneitten saattamina pohjoista kohti. Taistelulaivat kulkivat vanavesikolonnassa ja niitten vasemmalla puolella, taistelurivistön keskikohdalla, lentokoneitten emälaivat.

Punainen amiraali muisteli „rautamarsalkan” uhkaavia sanoja, jotka tämä oli sanonut lopettaessaan operatiokäskynsä:

„Suuri johtajamme odottaa, että jokainen teistä muistaa, millä tavoin proletaarinen oikeus kohtelee niitä, jotka eivät pysty tehtäväänsä suorittamaan. Imperialismin maailma on saava proletaariselta isänmaaltamme sellaisen joululahjan, että se iäti muistetaan historiassa. On aika avata akkunat länteen!”

Tyytyväisenä saattoi punainen amiraali kuitenkin ajatella, että ainakin hänen kohdaltaan oli tehtävä tuleva suoritetuksi. Hänen laivastonsa oli valmis, miten mahtanevat selvitä maavoimien ja ilmavoimien toverit komentajat osastaan.

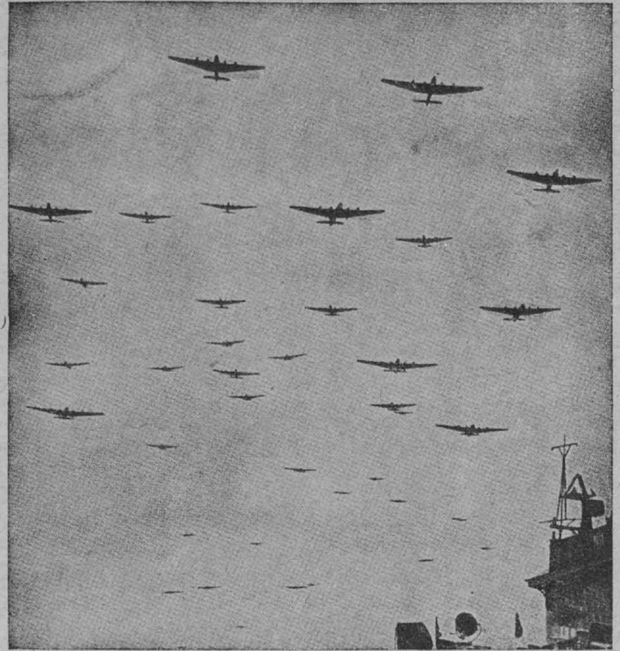
Hyvin oli kaikki tähän asti.

Suomalaisten merivartiolaitoksenkaan veneet eivät olleet ulkona, — jouluapa tietenkin senkin miehistö vietti. Ei näkynyt ulkolinnakkeitten valonheittäjien kiilojakaan, — mitäpä ne öiseltä mereltä keskellä rauhaa etsisivät!

Laivasto kääntyi luodetta kohti. Pian alkaisi taivaanranta kajastaa, — Helsingin valot. Jo näkyykin!

Nyt vain radiosanoma ja merkkilyhdyt mastoon, — työ alkaa.

— — —

— Kiilana kiitivät pommikoneet Helsinkia kohti.

Erään Pitkänsillan takana olevan graniittilinnan muutamassa sivuhuoneessa on pieni radiolähetin. Eivätkä ole etsivän keskuspoliisin nuuskijat saaneet tätä tietoonsa, — „muistiot” tulivat kalliiksi! Ei ole ollut nenän pistämistä tähän taloon moneen kuukauteen.

Huoneessa on kymmenkunta nuorta miestä. Katseet kuumeisina he tarkkaavat kellon osoittimien kulkua.

Nyt on hetki koittanut! Kello on paria minuuttia vaille viisi.

Radiokoneen hoitaja virittää konettaan. Paperi esiin ja lähetys alkaa.

Kerskuvin sanoin ilmoitetaan, että „Suomen työtätekevä kansa” on noussut vapaustaisteluun. Se kutsuu kaikkien maitten proletaareja auttamaan itseään. Varsinkin Venäjän sankarikansalta se odottaa apua. Taistelu on ankara, mutta proletariaatin voitontahto vuorenvankka.

Miehet häviävät ulos, kukin omalle suunnalleen, kukin tehtäväänsä täyttämään. Monta askelta he eivät ehdi, kun jo ensimmäiset Pitkänsillan eteläpuolelta kuuluvat räjähdykset ilmoittavat, että avunpyyntö on kuultu ja apu saapunut.

Kaikki käy suunnitelmien mukaan, mikään kohta ei petä. Kahdeksantoista pitkää vuotta tätä hetkeä on odo-

— Räjähdyspommit raunioittivat kaupungin. — Eläköön proletariaatin vallankumous!

tettu ja valmistettu, — mutta niinpä nyt tiedetäänkin tarkalleen kunkin osuus.

— — —

Samalla hetkellä, jolloin lippulaivan mastoon ensimmäiset merkkilyhdyt lensivät, sinkosivat emälaivojen katapultit ilmaan kymmenen pommikonetta ja viisi hävittäjää. Kahtena kiilana kiitivät pommikoneet Helsinkiä kohti.

Joku joulumietteistään havahtuva vartiomies ulkolinnakkeilla jäi ihmettelemään, mistä lentokoneita tähän aikaan? Jossakin vartiotuvassa havahduttiin samaa kummastelemaan. Joku vartioiden tarkastaja kiiruhti puhelimitse hälyyttämään. Liian myöhään, — pommit jo putoilivat Helsinkiin.

Kaivopuiston yllä pommituseskaaderit erkanivat toisistaan. Kahdeksan konetta lensi leveänä rintamana suoraan pohjoiseen, yksityiset koneet suorittivat syöksypommituksia ennalta määrättyihin maaleihin. Kunkin koneen kahdentuhannen kiloinen pommikuorma oli muutamassa minuutissa kylvetty nukkuvaan kaupunkiin ja räjähdyspommien mukana pudotettiin s-kaasupommeja. Kaksi konetta veti kaasusateen, toinen Tähtitornin mäeltä alkaen pitkin Erottajaa ja Heikinkatua Turuntielle ja toinen pitkin Uunioninkatua kääntyen rautatieasemalle.

Neljä konetta oli Kaivopuiston yläpuolella kääntynyt kohti Ruoholahtea ja pian ilmoittivat sen räjähtävät palopommit, että sekin oli työnsä suorittanut. Länsituuli painoi paksua savua syttyneistä tulipaloista.

Eskaaderit häipyivät Pasilaa kohti, kääntyivät länteen ja palasivat emälaivoilleen ottamaan uutta kuormaa.

Vain viisi minuuttia myöhemmin saapui toinen hyökkäysaalto kiertäen kaupungin etelä- ja länsiosien yli. Räjähdyspommit raunioittivat kaupungin, palopommit tuhosivat Töölön heikot rakennukset.

Ja jälleen viiden minuutin kuluttua saapui kolmas hyökkäysaalto. Sama kiertokulku, sama hävitys, — tällä kertaa pääasiassa kaasua.

Pitkänsillan pohjoispuolella oli graniittilinnan torniin noussut punainen vaate. Kommunistien iskuryhmät olivat liikkeellä kaduilla. Muutamin laukauksin olivat kadut tyhjinä, kommunistit herroina. Ensimmäiset kuorma-autot saapuivat rannikolta, — ryssä oli noussut maihin.

„Eläköön proletariaatin vallankumous!"

— — —

Samana hetkenä, jolloin merkkilyhty oli lennähtänyt Itämerenlaivaston lippulaivan mastoon, — samalla hetkellä olivat punaiset hyökkäysvaunut ylittäneet rajan. Rajavartioston ja Valkjärvellä olevan pataljoonan heikko vastarinta oli murrettu. Ratsuväkikolonnat riensivät kohti Vuoksen ylimenopaikkoja. Motorisoidut jalkaväkiosastot seurasivat välittömästi.

Viipurin yli oli käynyt sama hävitys, mikä oli tullut Helsinginkin osalle. Kaupunki oli raunioina, rautatie poikki.

Imatran vesi kuohui vapaana, padot olivat pommien pirstomat.

Hiitolan asemasta ja Elisenvaarasta oli jälellä savuavat rauniot. Vääntyneitä ratakiskoja siellä täällä.

Pohjois-Suomeen olivat suuret kuljetuslentokoneet laskeneet aseita ja iskujoukkoja, — kommunistiset ainekset kokoontuivat, — verinen kapina oli käynnissä.

Joulusanoma jäi kuulematta.

Isänmaa hukkui.

— — —

Mielikuvitusta!

Totta on tämä:

Etsivää keskuspoliisia tutkitaan.

Puolustuslaitoksen perushankinnat ovat suorittamatta. Ilmavoimilta puuttuvat tehokkaat hävittäjät. Ilmatorjunta on lapsenkengissä. Väestönsuojelua varten ei riitä varoja palkata edes esittelijää. Laivastoa ei ole.

Se liikkuu sittenkin

„Nyt tieltä pois kun marssii joukko musta, se eestään kaataa kaikki estehet.”

Nuorisomme taistelu on aina ollut taistelua yleisen mielipiteen muuttamiseksi, jonka enemmän tai vähemmän moraalittomin keinoin vaikutusvaltaa saaneet „sasut” ja „eerot” yhdessä itsekkäitten puoluejuonittelijoitten kanssa ovat häikäilemättömästi turmelleet ja turruttaneet niin, että se ei enää tajua, mitä aika nuorison suun kautta kansalle puhuu.

Kun suomalaisen kansallisvaltion aate ensimmäisiä kertoja kävi nuorison rivien läpi ja vei ne maaseuduille, kansan keskuuteen julistamaan väkevällä tavallaan sanomaa nousevasta, suomalaisesta kansakunnasta, jonka tulee olla henkisesti ja valtiollisesti vapaa, hätkähtivät tuttavuussuhteitten, rahan ja sukuperiaatteitten avulla yhteiskunnan huipuille itsensä keinotelleet mahtimiehet valtaistuimillaan ja todistivat suomalaisen nuorison horjahtaneen järjettömyyksiin, ja kun tämäkään ei auttanut, hermostuksissaan menivät niin pitkälle, että tarttuivat viimeisiin aseisiinsa, valheeseen ja pakkovaltaan. Silloin nämä herrat lienevät useammankin kuin yhden kerran toivoneet, että puhuja „olisi kannettu kahden tikun välissä ulos” ja lienevät sen ajan „Ilkka-lehdet” jo kirjoittaneet, että oli häpeäksi, „ettei talonpoikaisedustajien joukossa löytynyt miestä, joka olisi kiskonut miestä alas pöntöstä”. —

Näille paiskaa vasten kasvoja muuan ajan suuri herättäjä seuraavat pilkalliset rivit:

„Tahdommeko elää vai kuolla? Kuollaksemme ja asianmukaisesti hautaan päästäksemme meidän tarvitsee vain jatkaa entistä uraa, halveksia maatamme ja itseämme, epäillä tulevaisuuttamme ja kykyjämme hyviin tekoihin ja töihin, olla tekemättä mitään, peläten ettemme voi tehdä mitään, tukahduttaa kaikki suuret ajatukset ja aatteet, jotka ajan mahtava henki sieluumme herättää; lyhyesti sanoen: meidän tarvitsee elää vain henkisessä horroksessa ja tavotella omaa etuamme, omia huvejamme ja nautintojamme. *Jos taas tahdomme elää, niin uskaltakaamme rakastaa Isänmaatamme!”*

Ja kun nämä tunnottomat keinottelijat ja ansioitta ylennetyiksi tulleet poliittiset koronkiskurit turvautuivat pelastaakseen valtikkansa ryssien apuun tehden ilmiantoja, saneli ajan mahtava henki Eino Leinon suun kautta Suomen nuorison uhman: Tuokaa tänne vaikka Lapin tunturit ja haudatkaa nuoriso, sen aatteet ja usko niitten alle. Niin te näette: *se liikkuu sittenkin.*

Ja se liikkui, sen atteet valtasivat uutta alaa, ja hetken tullen syntyi taistelu, jonka jälkeen vanhat puoluepamput heräsivät siihen heille niin katkeraan todellisuuteen, että ne aatteet, jotka he olivat tuominneet „mahdottomiksi”, olivatkin voittaneet, ja että Suomi oli sittenkin vapaa. Poliittisten koronkiskurien unelma loputtomista voitoista oli rysähtänyt karille, mutta nuorison „hullutukset” ja „haihattelut” koituneet maallemme suunnattomaksi onneksi.

— — —

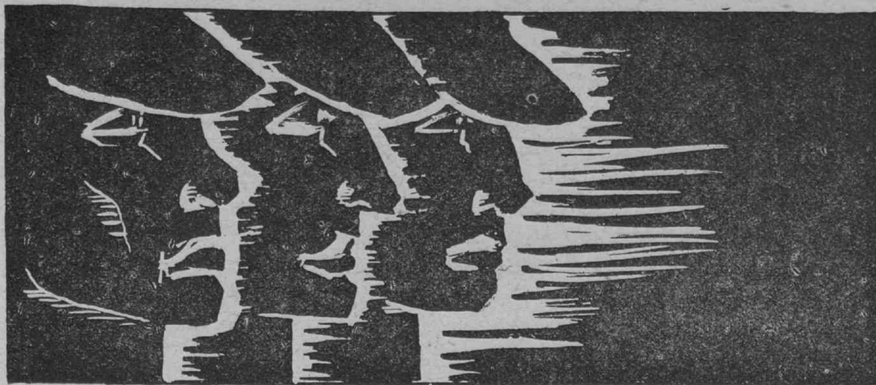
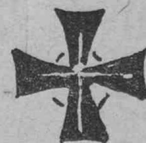
Nyt tällä hetkellä tuntuu siltä, kuin historia kertaisi tässäkin suhteessa itsensä, vieläpä tavattoman nopeasti. Entiset tuomarit istuvat nuija kädessään entisillä valtaistuimillaan ja vanha taistelu tuota harmillista nuorisoa ja sen „hulluja aatteita” vastaan jatkuu. Se, minkä nuoriso rakentaa, se revitään yleisen mielipiteen silmissä alas. Mutta lohdullisena kaikuu meille menneiltä ajoilta luhistuneitten unelmiensa keskellä: *Se liikkuu sittenkin.*

Viljo Lius.

Nuorisoa ei sallita herättää, mutta punainen peto nielee ravinnokseen valtion varoja.

Itsenäisyysjuhlassa puhutaan suuria numeroita saavutuksistamme ja koroitetaan tunnelmaa kauniilla kansanlauluilla.

Punainen peto nauraa ja kaivaa hautaa Suomen tasavallalle! *Tapani Tarkka.*

Koulun penkiltä Ratinanniemeen

KIRJ. VILJO LIUS

Jyväskylän kansallismielinen nuoriso valmistautuu kunnioittamaan vapaussodan päättymisen kahdeksattatoista muistopäivää. Tarkoitus on saada koko kaupungin nuoriso liikkeelle ja marssia yhdessä sankareitten leposijoille. Pitäisi puhua Jyväskylän lyseon yhdestätoista sankarinuorukaisesta, jotka nyt lepäävät rinnatusten Jyväskylän hautausmaan nurkkauksessa, jonne on kiitollisuudenosoitukseksi pystytetty eräs maamme kauneimmista sankaripasaista.

Juhlapäivä on mennyt ohi. Noin kolmisatapäisenä joukkona on Jyväskylän nuoriso liikehtinyt. Lyseon yläluokat kokonaisuudessaan, muista oppikouluista, korkeakoulusta ja kaupungilta niinikään runsaasti osanottajia. Paaden viereen on laskettu seppeleitä, joista erään sinimustanauhaisen muistokirjoitus kuuluu:

„Ikikunnia on soma ostaa:
Kukin mies, joka kaatuu näin,
jumalissa hän palkkansa nostaa,
hän on seisova seppelpäin."

Tuon mainitun sankaripatsaan ympärille on haudattu, kuten jo mainitsin, yksitoista Jyväskylän lyseon nuorta sankaripoikaa. Marmoriin on hakattu nimet: Arvo Perjana, Veikko Pohjonen, Eino Laurinus, Kaarlo Korpela, Paavo Piesanen, Viljo Luoma, Veikko Luukkonen, Lauri Pesonius, Emil Häkkinen, Mauno Ruusila ja Aatto Laitinen.

Koska sinä, taistelutoveri, varmaan haluaisit mielelläsi tutustua näitten yhdentoista jyväskyläläisen taisteluihin, kerron seuraavassa eräästä heistä, Aatto Laitisesta, hänen oman muistikirjansa mukaan, joka alkaa tammikuun 1. päivänä 1917 ja päättyy 3. 4. 1918.

— — —

Jyväskylän lyseon seitsemännen luokan pojat viettävät huoletonta elämää. Läksyjen lomassa hiihtoretkiä Uuraisille ja muuanne lähipitäjiin, toverikunnan viattomia „kemuja", välillä jonkun suurmiehen muistoksi vietetty juhlahetki, taas arkista koulunkäyntiä ja niin edelleen.

Sota riehuu Euroopan mantereella, maailman nuoriso taistelee keskenään, yhä uusia ja taas uusia joukko-osastoja lähettää Saksa ja Ranska länsirintaman helvetteihin. Liehuvin lipuin ja torvien soidessa lähdetään: — muutama viikko taistelua, joukoista on huvennut puolet. Vielä muutama viikko, ja äsken rintamalle lähetettyä nuorisojoukkoa ei enää ole olemassa muualla, kuin surevien omaisten mielessä, itkevien äitien kyyneleissä...

Suomen nuorison keskuudessakin alkoi hiljaista ja enteellistä liikehtimistä. Nuorten miesten Saksanmatkat kulkivat huhuina läpi koulupoikamaailman, mutta se ei vielä täysin kyennyt tajuamaan, mitä tämä oikein merkitsi. Eikä tätä tajunnut Jyväskylän lyseon oppilaskuntakaan. Tavallinen koululaiselämä jatkui aina maaliskuun puoliväliin saakka, jolloin poliittisen elämän kärjistyminen oikeastaan ensi kerran järähdytti tavalliset kouluhommat raiteiltaan.

Perustan tämän väitteeni mainitsemaani Aatto Laitisen päiväkirjaan, jossa maaliskuun 17. päivän kohdalla ensimmäisen kerran näkyy jotain tavallisuudesta poikkeavaa: — Aatto kirjoittaa siistillä, ehkä hieman innostuksesta vavisseella käsialalla: „Mikä innostunut mieliala vallitsikaan poikien keskuudessa Venäjän tapahtumien johdosta. Laulettiin „Porilaista", ja huudettiin eläköötä Suomelle. Piirustustunti muuttui mitä meluisimmaksi poliittiseksi väittelyksi, jossa ankarasti kinasteltiin suomalaisten suhtautumisesta ruotsalaisiin ja venäläisiin. Suurimman osan mielipide oli, että alas venäläiset, ja ruotsalaiset ovat — koiria." — Venäjällä on tapahtunut maaliskuun vallankumous.

Kahdentenakymmenentenä päivänä julkaistiin Suomen vapautumismanifesti, jonka johdosta pidetystä juhlasta Aatto kirjoittaa päiväkirjaansa seuraavat rivit: „Pian oli sanoma levinnyt kaikkialle ja sinivlkoiset liput nousivat liehumaan. — Rukouksissa lauloimme virren

401. Sitten rehtori piti kauniin puheen tapahtuman johdosta ja ilmoitti koululla olevan luvan. Tuskin Jyväskylän lyseon seinät koskaan ovat kuulleet sellaista ääntä kuin syntyi koko koulun huutaessa eläköötä. —"

Elämä Jyväskylän lyseossa jatkui taas entiseen tapaan. Toverikunnan kokouksissa pidettyihin puheisiin oli vain tullut enemmän intoa ja poikien keskuudessa tehtiin rohkeita suunnitelmia tulevaisuuden varalle.

Marraskuun lopulla kertoo Aatto jo toimitetuista kotitarkastuksista ja ase-etsinnöistä. Moinen röyhkeys kuohuttaa poikien mieltä ja aletaan jo tuumia vakavissaan vastarintaa. Tästä esimerkkinä näemme päiväkirjan vuoden —18 tammikuun puolivälissä kirjoitetut sanat: „Saimme hälyyttäviä huhuja, että muka Haapakosken (nyk. Vaajakoski) punakaarti ensi yönä tulisi ryöstämään kaupunkia. Onneksi ei mitään tapahtunut, mutta kyllä ne olisivat kuuman vastaanoton saaneetkin!"

Jyväskylän lyseon pojat siis valvoivat, he odottivat, milloin tulisi käsky: *Aseisiin Isänmaan vapauden puolesta!*

Seuratessani vapaussotavuoden tammikuun eri päivien rivejä, huomaan, että mitä lähemmäksi tullaan tammisunnuntaita, sitä palavammaksi muuttuvat rivit, sitä vähemmän kerrotaan koulutapahtumista ja sitä enemmän uusista, suurista taisteluista, taisteluista Isänmaan vapautumisen puolesta. Milloin kerrotaan yöllisistä vahtivuoroista, milloin vähäpätöisistä yhteenotoista punaisten kanssa.

Tammisunnuntain aattona paloi Taulumäen kirkko punaisten sytyttämänä, kolmantenakymmenentenä päivänä kirjoittaa Aatto: „Vietettiin hauskaa kasarmielämää innostuneen mielialan vallitessa". Seuraavana, siis tammikuun viimeisenä päivänä: „saapui sanomia pohjalaisten voitoista".

Lyseon pojat olivat siis jo aseissa odottamassa lähtökäskyä. Helmikuun ensimmäisenä päivänä „ei mitään erikoista", toisena „klo 5 aikaan mentiin ja riisuttiin ryssät aseista. *Illalla lähdimme Vilppulaan.*"

Ja näin oli Jyväskylän lyseon poikien taistelu vapauden tiellä alkanut.

Jyväskylään palattiin kuitenkin päiväkirjan mukaan jo parin päivän kuluttua ja täältä siirrettiin jyväskyläläiset joukot Savon rintamalla, Pieksämäelle ja sieltä Mikkeliin.

Helmikuun yhdeksäntenä kirjoittaa Aatto: „Saatoimme ensin erään kaatuneen toverimme hautaan. Senjälkeen marssimme asemalle ja lähdimme rintamalle panssarijunalla."

Jyväskylän lyseon pojat kulkivat nyt siis kohti tulikastettaan, jonka he saivat Mäntyharjulla Papinojan taistelussa, josta Aaton päiväkirja kertoo: „Saimme tulikasteen klo 8 aamulla. Olimme juuri aloittamassa aamiaista, kun hälyytettiin torjumaan ryssien rynnäkköä. 24 miestä: Pernajan ja osa maisteri Fabritiuksen miehiä lähti kiertämään ryssien selän taakse. Tuskin olimme ehtineet paikoillemme pientä lepikkoa ja männikköä kasvavalle kunnaalle, kun ryssät jo samassa olivat paikalla. Asetuimme äkkiä ketjuun ja annoimme heille yhteislaukauksen vasten naamaa. Vähälukuisuutemme takia olimme vähällä joutua saarroksiin ja peräydyimme. Meidän ryhmämme oli tulisimmalla paikalla, joten menetimme kaatuneina kaksi ja yksi haavoittui pahasti. Pernajan ryhmästä kaatui Laurius ja sitäpaitsi adjutantti Väinö Koivisto, meiltä K. Korpela ja Pohjonen. P. Korpela haavoittui. Sitäpaitsi haavoittui kaksi muuta miestä."

Jyväskylän lyseon poikien ensimmäisestä taistelusta oli muodostunut odotettua vakavampi. Siitä oli tullut *kuoleman etappi numero yksi!* Laurius jäi makaamaan hangelle kuolleena, samoin Pohjonen ja Korpela sekä Koivisto. Jyväskylän lyseo oli menettänyt kolme reipasta, urheaa nuorta miestä.

Taistelut jatkuvat ja kiihtyvät. 14. 4.: „Pelle Korpela kuoli haavoihinsa Mikkelin sairaalassa." Siis uhri numero neljä.

17. 3. saapuvat jyväskyläläiset joukot kotikaupunkiin. Aatto kertoo, että asemalla oli liikuttava vastaanotto ja kahdeskymmenes päivä juhlallinen hautaustilaisuus, jossa lyseon pojat kätkivät alkajaistaistelujen uhrit multiin.

Loma loppui kahdentenakymmenentenäneljäntenä päivänä. Tähän saakka on Aatto kirjoittanut muistelmiaan isoon, vahakantiseen vihkoon siististi musteella. — 24. 4. oli viimeinen muistelma, se oli lyhyt: „Loma loppui".

Nyt on Aatto ottanut käytäntöön vain pienen muistivihkosen, saman, jota hän käytti lyseon tunneilla. Vihkossa, joka on tuossa edessäni, on vielä eräitä merkintöjä, vieraskielisiä kieliopillisia seikkoja. Tähän yksinkertaiseen vihkoseen hän nyt lyijykynällä kirjoittaa päivien, tuskallisten rasittavien päivien tapahtumia milloin juoksuhaudoissa, milloin jonkun pimeän pirtin lavitsalla, milloin taistelua odotellessa. Joudutaan Hämeen rintamalle. Taistelut käyvät yhä raivokkaammiksi; voimia kysytään yhä enemmän. Enää ei muistikirjassa kerrota Aaton omista tunteista ja kokemuksista, vain joukkojen marssista, siirtymisestä paikasta paikkaan, taistelusta taisteluun, voitosta voittoon. Seuraavassa muutamien päivien merkintöjä: 16. p. Länkipohjan ja Vilkkilän valtaus. Poutanen kaatui. 17. p. Sunnuntai. Valloitettiin Kokkolan kylä Orivedellä. 19. p. Tapeltiin pohjoisesta pakenevien punikkien kanssa Kokkolan ja Savon kylien välillä. 20. p. Valloitettiin Oriveden asema. Sain paketin kotoa."

Niin kuljettiin askel askeleelta, syöksy syöksyltä, kilometri kilometriltä kohti Tamperetta. — „25. p. Yön vietimme eräässä talossa Lempäälän asemalla. Klo 10 aamulla lähdimme Tampereelle päin. Matkaa 25 km. Kuljettuamme 13 km., oli vihollinen panssarijunineen jo meitä vastassa. Syntyi ankara taistelu, jossa m.m. Hugo Raevaara kaatui".

Entisistä jyväskyläläisistä tutuista sortuu mies miehen jälkeen hangelle. Mieliala on uupunut. Juttu ei luista. Jyväskylän lyseon poikien keskuudessa ennen vallinnut vilkas henki on poissa. Jokaisen mieleen on vain painunut ajatus: Eteenpäin! Kaikesta huolimatta eteenpäin! Ja jokainen odottaa sitä hetkeä, jolloin on hänen vuoronsa vaipua hangelle ja jäykistyä ja lakata olemasta enää toveri toverin rinnalla, Valkoisen armeijan nuori soturi . . .

28. 4. kirjoittaa Aatto: „Äsken olin ulkona katso-

Olenko minä veljeni vartija?

Puhe, jolla Hannu Hämäläinen voitti Helsingin oppikoulujen puhekilpailun.

Olenko minä veljeni vartija?

Kuulijani! Nuoret! Tuo kysymys astuu meidän eteemme tärkeänä. Me näemme ympärillämme kaikenlaista kurjuutta, hätää, kuolemaa. Me vaadimme itseltämme vastausta kysymykseen: Tahdonko olla veljeni vartija, vai enkö tahdo.

Nuoret! Kerron erään tapauksen Söörnäisistä, työläiskaupungin osasta. Siellä tulee mies kotiinsa, kuusi lasta, kalpeata lasta kiirehtää ovelle häntä vastaan, ja verettömin, vaalein huulin he pyytävät isältään leipää. Eikä isällä ole antaa heille kannikkaakaan.

Tämä ei ole harvinainen tapaus, ei vaan se on eräs lukemattomien samanlaisten joukossa. Me näemme sen, tiedämme sen. Voimmeko me silloin olla huolettomia.

Me kuulemme joskus sanottavan: meillä ei ole isänmaata, työläisellä ei ole isänmaata. — Missä on syy siihen, että suomalainen puhuu näin. Kuulijani! Kansamme keskuudessa, niiden isien, joilla ei ole antaa leipää lapsilleen, niiden *nuorten,* niiden *lastenkin* keskuudessa joilla ei ole mahdollisuutta saada leipää vanhemmiltaan, kulkee pettureita, jotka huutavat: „Proletäärillä ei ole isänmaata!"

---

massa kaameaa näytelmää: taloja palaa Pyynikin seuduilla punaten synkkää yöllistä taivasta. Kylmä viima vinkuu nurkissa ja kiväärin kuulat suhahtelevat vähän väliä korvissa. On pimeä maaliskuun yö."

Seuraava päivä oli pitkäperjantai, räntäinen, kurja pitkäperjantai. Aatto sai kirjeen kotoa.

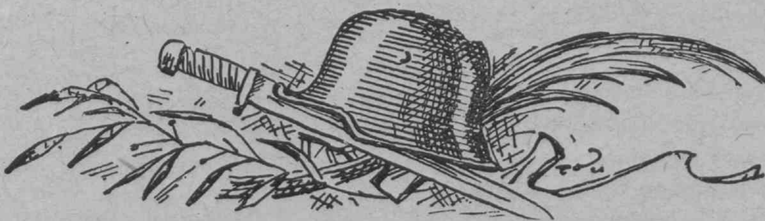
On pääsiäispäivä. „— kuinka paljon toisenlainen kuin ennen. On kaunis kevätilma, aurinko paistaa täydeltä terältä, vesi tippuu räystäistä ja linnut visertelevät metsiköissä. Mutta juhlatunnelma ei kuitenkaan pääse oikein kohoamaan: kuularuiskujen rätinä muistuttaa meitä vakavasta todellisuudesta. Suomen kansa taistelee keskenänsä vuodattaen veljiensä verta. Mutta „viel' uusi päivä kaikki muutta voi". Seuraava yö oltiin Hatanpäässä passissa. Toisena pääsiäispäivänä saa Aatto kirjeen kotoa, seuraavan, eli huhtikuun toisen päivän viettää hän jälleen Hatanpäässä passissa ja niin oli tultu huhtikuun kolmanteen päivään, josta muodostui Jyväskylän lyseon poikien sankarietappi numero kaksi.

Papinojan taistelussa oli ollut kova pakkanen, kiväärinlukot olivat jäätyneet. Nyt oli talvi jo kallistunut kevääseen. Tänä päivänä ei Aaton kirjassa ole mitään muuta, kuin „Ratinan tappelu. Tampereen valtaus". Mutta nämäkin lienevät jo ennen taistelua kirjoitetut, sillä Aatto Laitisen elämä loppuu tuona päivänä ja siihen päättyvät myös muistikirjan merkinnät. Tampereen valtausta ei Aatto enää ehtinyt nähdä; hän lepäsi jo silloin kylmänä ja verisenä Ratinanniemen taistelupaikoilla monien tovereittensa rinnalla, tovereitten, joitten joukosa oli neljä muuta Jyväskylän lyseon poikaa. Lepäsivät rinnatusten kukin omalla paikallaan, siihen, johon oli ehtinyt Suomen vapautuksen viestin kuljettaa. Tampere vallattiin, heidät korjattiin kentältä pois, omat toverit korjasivat ja syvän surun vallitessa vietiin pieneen Jyväsjärven rannalla olevaan kaupunkiin, jossa surevat omaiset ottivat heidät vastaan, ottivat Aatto Laitisenkin kankean ruumiin ja kätkivät sinne hautuumaan nurkkaukseen toisten toverien viereen odottamaan uusien uhrien, uusien kaatuneitten taistelijaveljien saapumista.

— — —

Se sankaripoika, Aatto Laitinen, jonka kirja on tuossa edessäni pöydällä, hän oli yksi Jyväskylän lyseon yhdestätoista kaatuneesta, hän oli yksi niistä monista tuhansista suomalaisista nuorukaisista, jotka vuonna 1918 uhrasivat henkensä vapaudelle. Käärin huolellisesti kirjan, jota kerran on pidellyt sankarinuorukaisen käsi ja joka on ollut hänen taskussaan nuoren ruumiin kaatuessa Tampereen liepeille. Ja sen sanoista soi erikoisesti korvissani pääsiäisenä, Aatto Laitisen viimeisenä pääsiäisenä kirjoitettu lause: „Suomen kansa taistelee keskenänsä vuodattaen veljiensä verta". Sillä Suomen kansa taistelee tänäkin päivänä keskenänsä, ja milloin hyvänsä saattaa tulla myös se päivä, jolloin se tämän nuoren sankarin sanojen mukaan raatelee itseään ase kädessä. Voi tulla uusi veljessota, nuorta verta uhrataan taas, tuhansia nuoria suomalaisia miehiä kaatuu, ja tämä vain sen takia, että Suomen kansa ei jaksa ymmärtää sitä, mitä aika nuorison suun kautta puhuu: *Ei jaksa käsittää vapauden vaatimusta!*

Mutta meidän täytyy käsittää, taistelutoverit!

Oppikoulunuoriso puolustuslaitosta tukemassa

HARJOITUSKONE RESERVILÄISILLE!

Tehtaanpuiston Yhteiskoulun toverikunnan kokouksessa 6. 10 —36 esitti Aarne Monkala ajatuksen, että Suomen oppikoulunuoriso ryhtyisi hankkimaan omaa nimikkolentokonetta reservilentäjillemme. Kokous päätti vedota p.o. asiassa *Helsingin Toverikuntaliittoon* kehoittaen H.T.L:ää ryhtymään p.o. aloitteen johtoon ja saattamaan sen päätökseen: oma nimikkolentokone reservilentäjille.

H.T.L:n yleiskokous 26. 10. —36 päätti vilkkaan keskustelun jälkeen valita 5-henkisen toimikunnan, jonka tuli kääntyä pätevien asiantuntijoiden ja koululaitoksen „isien" puoleen tarkoituksella saada heiltä tarpeellisia tietoja sekä neuvoja ja tukea.

20. 11. —36 yleiskokouksen ylimääräisessä istunnossa toimikunta sitten esitti työnsä tulokset. Saamiensa myönteisten ja kehoittavien lausuntojen rohkaisemana ja tukemana H.T.L:n yleiskokous yksimielisesti valtuutti p.o. toimikunnan johtamaan keräystä keskustoimikuntana, johon kuuluvat *Aarne Monkala* puh.johtajana, *Kari Toivonen* sihteerinä, *Pentti Linnala* rahastonhoitajana, *Hannu Kurkipää* ja *Kalervo Okkola* sekä varajäsenenä *Aira Anttonen.*

Nuoret! Me kuulemme sen. Voimmeko me olla huolettomia!

Idästä, rajan takaa kuuluu Inkerin ja Karjalan kuolinkellojen kumina. Asiakirjapinkoista, joihin heidän kurjuutensa haudataan, kuuluu meidän korviimme heidän huutonsa, avunhuutonsa meille nuorille.

Hyvät kuulijani; voimmeko me sitä rauhassa kuunnella, sanoa huolettomasti: Olenko minä mikään veljeni vartija.

Jos muut niin sanovat, sanomme me: Me olemme, *meidän pitää olla* veljiemme vartijoita.

Jos meidän veljistämme ei pidetä huolta, on meidän oikeutemme ja velvollisuutemme iskeä nyrkkimme pöytään ja sanoa: Epäkohtia, jotka voidaan poistaa, ei tarvita täällä. Eikö esimerkiksi maamme voisi elättää neljää miljoonaa asukasta kunnolla, jos se voisi antaa leipää monta kertaa suuremmalle asukasmäärälle.

Ei, hyvät nuoret, siitä mitään tule, että aina ajattelemme itseämme. Ei! Vasta silloin, kun jokainen suomalainen ymmärtää olevansa veljensä vartija, silloin vasta on kansamme herätetty, silloin vasta voi Suomen suuri suku olla myös nostettu ja yhteenviety.

VETOOMUS NUORISOON.

Helsingin suomalaisten oppikoulujen Toverikuntien Liitto vetoaa täten Suomen oppikouluopettajistoon ja -nuorisoon: isänmaan- ja vapaudenrakkaus ovat aina esiintyneet koulunuorison keskuudessa voimakkaimpana ja välittömimpänä, sillä ne pohjautuvat sydämen sisimmästä lähtevään tunteeseen, josta vaistomaisesti tietoinen oikeustajunta on määrääjänä. Koululaisten keskuudessa itsenäisyysajatuskin ensimmäisenä heräsi järjestelmälliseksi, kiinteäksi ja täysin määrätietoiseksi toiminnaksi. Koulunuorisomme on aina ollut puolustustahtoista ja se on aina tajunnut itsenäisyytemme vaatimukset, se ei ole niitä hetkeksikään unohtanut. Tällä ajankohdalla se tahtoo taas näyttää kansallemme valvovansa isänmaamme etuja ja suojaavansa suomalaista kulttuuria. Se tahtoo kulkea isäinsä ja esi-isäinsä perinteiden viittomaa tietä; se tahtoo tukea puolustuslaitostamme oman lentokoneensa muodossa.

Isänmaamme valveutunut oppikouluopettajisto ja -nuoriso: „Eespäin taajana päin, rivi muurina murtumatonna, polvien uusien eest'."

Helsingin Toverikuntaliitto.

Puolesta:

Aarne Monkala. Puheenjohtaja. — *Hannu Kurkipää.* Sihteeri.

KESKUSTOIMIKUNNAN TIEDOITUS.

Keräyksen organisoimiseksi ja yhteyksien helpoittamiseksi kehoitamme niitä paikkakuntia, joissa on kaksi tai useampia oppikouluja muodostamaan paikallisia toimikuntia. Samoin kehoitamme paikkakuntia ilmoittamaan pääasiamiehensä nimen ja osoitteen (myös joululomaosoitteen) Keskustoimikunnalle osoitteella: Oppikoululaisten Keskustoimikunta, H:ki, Runeberginkatu 3. ovi 8.

Oppikoululaisten Keskustoimikunta.

TAISTELUTOVERIT!

Meidän velvollisuutemme on kaikin tavoin ja kaikkialla tukea tätä erinomaista yritystä, jolle sitäpaitsi monet korkeat sotilashenkilöt ovat lausuneet kiitoksen sanoja.

Koska maanpuolustusasiaan puolueitten taholta aina suhtaudutaan kylmästi, on nuorison tehtävä kaikkensa Isänmaamme turvallisuuden hyväksi, sillä aika on vakava.

Toimitus.

TALONPOIKAISPÄÄLLIKÖN MUISTOLLE

Järkyttävänä saapui isänmaallisen väestön keskuuteen tieto maanviljelijä Vihtori Kosolan kuolemasta. Maamme on menettänyt yhden parhaimmista pojistaan. Isänmaallista kansanliikettä on kohdannut korvaamaton menetys. Sen riveistä on poistunut ensimmäinen taistelija ja johtaja.

Vihtori Kosola sai elää aikana, jolloin tämän maan historiaa on luotu. Viimeiset kaksikymmentä vuotta ovat merkinneet Isänmaan kohtaloissa suurta taistelujen ja murrosten aikaa. Jos kukaan, on Vihtori Kosola luonut tämän kansan historiaa näinä vaiherikkaina vuosina. Hän on luonut sitä yhdessä etelä-pohjalaisen kansan kanssa yhtenä sen tyypillisimpänä ja voimakkaimpana edustajana. Hän on luonut sitä yhdessä koko isänmaallisen väestön kanssa sen esillevaatimana, johtopaikalle nostamana, itse pyrkimättä itseään esille nostamaan.

Missä mainitaan sanat: „Aktivismi, jääkäriliike, vapaussota, heimotaistelut, kansannousu, talonpoikaismarssi, kansanliike", nuo kansamme itsenäisyystahdon, elämänvoiman ja isänmaanrakkauden katoamattomat merkkipyykit, siellä tullaan myös aina unohtumattomana mainitsemaan Vihtori Kosolan nimi.

Aktivistina ja jääkärivärvärinä sai hän kulkea lähellä kuolon rantaa. Vapaussoturina oli hän Lapuan lumiauran pelkäämättömimpiä johtajia sekä Laurilan kanssa valoi joukkoihin voittoon vievän hengen. Väsymättä hän sitten jatkoi ponnistuksiaan heimokansojemme vapauttamiseksi ja seuranneina lamaannuksen aikoina piti yllä vapaussodan valkoista henkeä kunnes aika taas kutsui hänet tekojen tielle kommunisminvastaisen kansannousun myrskyisinä aikoina. Talonpoikaismarssin tunnustettuna johtajana hän luki tälle kansalle testamentin, joka on vieläkin täyttämättä.

Isänmaallisen kansanliikkeen Johdon puheenjohtajana on Vihtori Kosola siirtänyt kansanliikkeeseen sen monissa isänmaan taisteluissa karaistun ja kirkastuneen hengen, joka yksin on luonut ja voi luoda tälle kansalle kunniakasta historiaa. Hän edusti teoissaan sitä periaatetta, että kansakunta on yläpuolella yksilön, uhrimielen ja tinkimättömän isänmaanrakkauden periaatetta. Hän näki kansan yhtenä ja jakamattomana, jota oli palveltava vapaana puolue- ja luokkahengestä. Kansanliikkeen johdossa hän vuosikymmenien aikana työssä ja taisteluissa saamansa kokemuksen pohjalla ja suoraviivaisen henkensä mukaan johti asioita silmämääränään vain Isänmaan lujuus ja onni.

Vihtori Kosola oli taistelujen ajan mies, vapaussoturi ja teon mies. Sellaisena hän oli sekä rakastettu että vihattu. Monet pienet sielut saattoivat hänen kunniaansa nakertaa. Mikään inhimillinen ei ole täydellistä ja taistelija voi iskeä harhaiskujakin, mutta sittenkin kohoaa hän yli joukon päiden henkensä suuruudessa ja tekojensa epäitsekkyydessä. Etelä-Pohjanmaan monet miehet ja vapauttajat ovat tässä olleet samassa asemassa kuin Vihtori Kosola. Historia on aikanaan antava hänelle sen arvon, jonka hän on ansainnut syvemmin kyntäessään Isänmaan yhteistä peltoa.

Vihtori Kosola on poissa, mutta hänen henkensä elää ja hänen tekonsa puhuvat velvoittavaa kieltä Suomen isänmaalliselle kansalle. Hän ei nähnyt sitä isänmaallis-kansallisesti herännyttä voimakasta Suomea, johon hän uskoi ja jonka luomistyössä hän kaatui, mutta tuhannet seuraavat hänen jälkiään. Hänen viimeinen tekonsa kansanliikkeen johdossa oli nuorisotyön järjestäminen ja siinä oli hänen kansallinen toivonsa. Hän jätti perinnöksi aktivistivanhuksen Ekolan haudalla lausumansa sanat: „Nuoret miehet! Jos te tahdotte asianne menestyvän, pyytäkää aina Jumalan apua." Vihtori Kosola on seurannut Juho Ekolaa, mutta niin kauan kuin tuuli puhaltaa vapaitten lakeuksien yllä, niin kauan on niillä elävä heidän henkensä.

Reino Ala-Kulju.

„Merjan Kaiku"

Kansallisen taiteen lipunkantaja pääkaupungin nuorison keskuudessa

I

Kirj. Pekka Kuusi.

„Kaukaa aroilta kohoaa
Iivana Julman haamu . . ."

Pekka Kuusen johtama lausuntakuoro harjoittelee.

Taide ja kansallinen herätys.

Jokainen uusi aate, joka pyrkii toteutumaan laajoihin kansankerroksiin, vaatii toteutuakseen pitkän kypsymisajan. Arvioimme kykymme väärin, jos luulottelemme, että me pystymme luomaan valmiin aatteen. Vasta niiden kypsymiskausi on osoittava, mitkä, tai paremminkin mikä niistä kätkee totuuden siemenen.

Mutta yhtä väärin olisi luulotella, että mikään ajan aatteista kykenisi yksin, omalla voimallaan, pelkän olemassaolonsa turvin voittamaan. Aate tarvitsee taistelijoita, aate tarvitsee propagandaa.

Aatteen elinvoimaisuuden parhaana takeena voidaankin juuri siksi pitää sitä, että se kykenee innoittamaan itselleen oman taiteensa, erään tehokkaimmista propagandavälineistään.

Se uusi yhteiskunnallinen ajatussuunta, jota tämä lehti edustaa, on aivan nuori, vasta aikansa varhaisen aamun vaeltaja, mutta silti se jo on luonut oman, laajan taidesuuntansa. Monella eri alalla ovat suuren ajatuksen innoittamat aikaansaaneet uutta, mutta sittenkään tämä ei vielä riitä. Se ei voi riittää, sillä toinen aikamme tosiaatteista on saanut maassamme kymmenien vuosien etumatkan.

Tällä hetkellä tuntuu siltä, että välimatka yhä kasvaa. Meillä ei ole, kuten heillä, käytettävissämme miehiä ja naisia, jotka olisivat varttuneet parhaaseen ikäänsä aatteemme parissa. Ne meistä, jolla olisi mahdollisuuksia tähän suureen tehtävään ikänsä ja kykyjensä puolesta, eivät voi antaa sitä, mitä aate ennen kaikkea taiteen alalla tarvitsisi, — uutta. Sen, joka haluaa tähän päästä, tulee itsensä olla aatteensa tuote.

Siksi meidän nuorten on juuri ryhdyttävä työhön. Ainoastaan me, eivätkä kutkaan muut, voimme saada aikaan sen, mitä aate toteutuakseen vaatii.

Voidaan ehkä ihmetellä, onko taidepropaganda sittenkään niin tehokasta, että siihen kannattaa ryhtyä. Tahtoisin väittää, että sen merkitys on suurempi, kuin aavistammekaan. Puheiden välinumeroina ovat sopivat taide-esitykset mitä parhaita mielialan muokkaajia. Taidekielelle on usein luvallista se, mikä puhujalle ja kynämiehelle on kiellettyä. Ja lopuksi on huomattava, että taiteella on suuri yhdistävä vaikutuksensa. Vastustajamme, varsinkin vanhempi väki suhtautuvat työhömme aivan toisella tavoin, jos pyrimme taistelukeinoina käyttämään tällaisia yhdistäviä muotoja. Ajatussuunta, joka juuri pyrkii yhdistämään kansan eri kerroksia, ymmärtää mitä nykyaikana merkitsee se, että taisteluumme suhtaudutaan myötätunnolla.

Eri puolilla Suomea on viime aikoina perustettu laulu- ja lausuntakuoroja, puhe- ja näytelmäkerhoja viemään voittoon uusilla, nuorilla voimilla uutta aatetta. Helsingissä on kansallisen taiteen harrastus saanut Merjan Kaiku-seurasta tyyssijansa. Tarkoitukseni olisi esittää ajatukseni lausuntakerhotyöstä. Merjan Kaiun musiikki-, puhe- ja näytelmäharrastusten johtajat saanevat myöhemmin tilaisuuden kertoa oman alansa tuloksista.

Lausuntakuoro taisteluyksikkönä.

Lausuntakuoron tie yleisön sydämeen ei ole pitkä. Yleisö kaipaa ennen kaikkea vaihtelua ja koko lausuntakuoroajatus, sehän on vielä aivan uusi. Siksi on juuri tämä propagandamuoto ehkä kaikkein kiitollisimpia.

Joukkolausunnassa yhdistyvät sopivasti kuulo- ja näkövaikutelmat. Tulkinta on soololausuntaa selväpiirteisempää ja siksi helpommin tajuttavaa. Lausujain lukumäärä antaa sanoille ihmeellisen kantavuuden. Aivan vierasta on joukkolausunnalle hauras tunteellisuus ja eräänlainen pelkän itsensä erittelyn vivahdus, joka usein erottaa hyvänkin yksinlausujan yleisöstään. Lausuntakuoro puhuu välittömästi ja vakuuttavasti jokaiselle. Lausuntakuoro vaatii kuitenkin sekä kuorolta että johtajalta sangen paljon, ehkä enemmän kuin laulukuorotyö, jos todella toivotaan tuloksia. Laulajalla on tukenaan ulkonaiset avut: nuottinsa ja rytminsä, lausujalla miltei vain sisäinen eläytymisensä. Kuvaavaa on, että lausuntakuorot ovat saavuttaneet vasta siellä mainittavia tuloksia, missä jokin aate on ollut innoittamassa ja yhdistämässä lausujia.

Kuorotyöhön ryhdyttäessä pitäisinkin tärkeimpänä kahta seikkaa: Joukossa tulee vallita oikea henki. Ilman sitä en usko kuoron menestyvän taitavankaan johtajan käsissä. Lausunta ei saa kadottaa kosketustaan yleisöön. Johtajan hienostunut taiteellinen maku on huonompi puntari kuin suuren yleisön reagointi.

Kuoron kokoonpano on tietysti olosuhteista riippuvainen. Normaalisuuruus ehkä 25 henkeä. Poikia mieluummin jonkunverran enemmän kuin tyttöjä. Olemme joskus esiintyneet pienemmissä tilaisuuksissa vain puolitoistakymmenisellä joukolla, mutta kuoron tulee tällöin olla hyvin harjoitetun. On lähellä vaara, että äänen luonnonmukainen erilaisuus pääsee silloin kuuluviin. Suurimmissa juhlissa on kuoro ollut aina 60-henkinen. Tällainen joukko on tietysti vaikeammin hallittavissa, ilmaisukeinot menettävät herkkyyttään, lausunta tulee ikäänkuin tahmeammaksi.

Jos kuoro pyrkii todella parempiin tuloksiin, on jäsenten oltava mieluimmin ainakin jonkin verran musikaalisia. Tämä siksi, että kuoron äänellinen tasaisuus vaatii sitä. Lausuntakuoro saavuttaa pitemmän aikaa harjoiteltuaan oman kuororointunsa. Äänet sulautuvat ihmeelliseksi kokonaisuudeksi, jolle tytöt antavat kauniin, pehmeän värin, pojat taas tumman metallisoinnun.

Tämä merkillinen „kemiallinen" ääni on notkea eri vivahteissaan. Sen on helppo luoda tunnelmia, joihin tyttö- ja poikaäänet erikseen, edelliset liian hentoina, jälkimmäiset liian karkeina, eivät pysty.

Kun uutta tehtävää ryhdytään valmistelemaan, on johtajan aluksi parasta lausua runo yksin ja selitellä omaa käsitystään tehtävästä. Erikoisesti pitäisin nyt tärkeänä sitä, että johtajalla ei saa olla työhön ryhdyttäessä liian kiinteitä vaatimuksia runon tulkintatapoihin nähden. Vasta pitkäaikainen lausuntakuorotyö voi antaa hänelle sellaisen varmuuden, että hän heti voi vaistota oikean esitystyylin. Kokeilemista ja hiomista, sitä on lausuntakuoron harjoittelu.

Esitykseni havainnollistamiseksi otan tähän erään runotulkinnan, jonka perustalla voi ehkä saada käsityksen useista huomionarvoisista seikoista lausuntakerhotyössä. Uuno Kailaan „Rajalla" on vaihtelevaisuutensa ansiosta kiitollisimpia tehtäviä.

Runo alkaa julhällä rajatunnelmalla. Tummalla äänen värillä on kuulijan silmiin loihdittava kahta avaraa eri maailmaa erottava raja. Syvä kohtalontuntu valtaa vartijan hänen ajatellessaan asemaansa kaiken kalliin puoltajana. Rajan kolkkoutta lisää siellä puhaltava ikuinen viima. Monotoonisesti, yhtäjaksoisesti, mieluummin aution hiljaisesti kuoro piirtää kehykset soololausujan hartaasti esittämälle sotilaan rukoukselle.

Rukous päättyy, kuten alkoikin, hyytävän kylmään itätuntuun rajan tähtien alla.

„Kaukaa aroilta kohoaa Iivana..." johtaja huomaa sen ensiksi, kääntyy puolittain ja lausuu säkeistön soolona. Kuoro on kääntynyt samaan suuntaan. Kumean matalasti esittää johtaja näyt. Ääni paisuu vähitellen säilyttäen silti kaamean värinsä. Soolo päättyy verta hyytävään haamun ennustukseen.

Kuva jatkuu: „Mut isät harmaat haudoistaan...". Näyn huumaamana, mutta voimalla ja kimmoisalla rytmillä esittää kuoro taattojen tulon. Solisti iskee välittömästi tähän innostuneen kiireiset puhuttelusanansa, joita seuraa taas koko kuoron esittämä vala.

Aluksi tiheäiskuinen ja varma, vähitellen jykevämmäksi, kuin kiveen hakatuksi muuttuva lupaus on saatava nousemaan korkealle runon muuta taustaa vastaan. Valalle antaa eloa uhmanylpeä uhkaus idän hurttien kohtalosta. Vala päättyy kauniisti samaan tunnelmaan, jonka pohjalta koko näky sai alkunsa.

Pitkän tauon jälkeen palataan viime säkeistössä taas lähtökohtaan.

Koko runo kuvaa näkyä rajalla, näkyä, joka alkaa rajasta ja päättyy rajaan. „Varjelen vartija sitä" lausutaan nyt vain taattojen innoittamalla varmuudella.

Sooloineen, kuoroliikkeineen ja runsaine äänellisine vaihtelumahdollisuuksineen malliesimerkki lausuntakuorotehtävästä.

(Jatkuu).

Talvileiripäiville!

Päivälehdissä on jo monasti mainittu, että Jyväskylään järjestetään tammikuun 3—8 päivinä suuret, koko maan käsittävät nuorison talvileiripäivät, jotka ovat herättäneet nuorison keskuudessa niin suurta mielenkiintoa, että osanotto niihin uhkaa muodostua tavattoman runsaaksi.

Luennoitsijoina tulevat toimimaan lukuisat kansallisen taistelun eturivin miehet ja on leiripäivien ohjelmassa myös runsaasti retkeilyä ja hiihtomarsseja, mikäli lunta saadaan tarpeeksi.

Kurssimaksu on Smk. 75:— ja sisältyy siihen majoitus ja ruokailu.

Kansalliset nuoret!

Aika on vakava ja raskas. Siksi tulee meidän yhä enemmän pysyä yhdessä, oman leirinuotiomme ympärillä tiiviinä taistelujoukkona, jota eivät mitkään ajan myrskyt voi hajoittaa.

Taistelutoverit! Luo lippujen!

Topi Ruotonen keskustelee

— Oletkos huomannut, kuinka kotoinen diplomatiamme on edistynyt oikein kukonaskelin?

Näin kysäisi ystäväni herra Miettiväinen.

Vastasin kieltävästi.

— Sitäpä arvelinkin. Ethän sinä yskää ymmärrä etkä ajan merkkejä huomaa. Vaikka virallisia peruutuksia tulee kuin turkin hihasta...

— No mutta mitä tekemistä virallisilla peruutuksilla on tässä keskustelussa?

— Mitäkö tekemistä! Niistähän juuri on kysymyskin.

— Nekö kummituslentäjät...

— Sht. Hiljaa kaikin mokomin. Älä puhu niistä, muuten tulee taas virallinen peruutus. Puhutaan vain diplomatiasta. Katsos, asia on niin, että kotoinen hallituksemme on pitänyt jo niin kauan edustajaa siellä itse juonittelupaikalla, Kansainliitossa, että on jo opittu kaikki diplomatian hienoimmatkin niksit, niinkuin esimerkiksi nuokin „viralliset peruutukset".

— Ahaa! Sellaistako se onkin, ja minä kun luulin keksineeni vallan toisen selityksen koko peruutuksille.

— Minkälaisen selityksen?

— No sellaisen „tavallisen miehen" selityksen. Meillähän on erikoisesti opetettu, että tavallinen suomalainen mies kelpaa vaikka mihin ilman erikoisempia oppimisia ja koulunkäymisiä ja kun tavalliset miehet ovat kiivenneet poliittisesti tärkeisiin tehtäviin niin on ilman muuta selvää, että heidän edesottamuksiaan on arvosteltava juuri „tavallisen miehen" kannalta katsellen. Vaikka me suomalaiset olemmekin niin tavattoman rohkeita ja sankarillisia niin suurin osa meistä kuitenkin ihan vaistomaisesti painaa silmänsä kiinni pahan paikan sattuessa, kieltäytyy kertakaikkiaan näkemästä vaarallisia asioita.

— Tarkoitat siis, että kun pohjoisessa tai idässä kuuluu lentokoneitten moottorien jyrinä ja näkyvät vihollislentäjien röyhkeät valot, Suomi-neito painaa sankarillisesti silmänsä kiinni ja pistää vielä lisäksi pumpulia korviinsa...

— Aivan niin. Toisin sanoen antaa virallisen peruutuksen.

— Mutta sittenhän viisaus, diplomatia, ylistelty valtiomiestaito onkin vain pelk...

— Pelkkää pötyä tahdoit kai sonoa. Ei veikkoseni. Ei sen sitä tarvitse olla. Kyllä sieltä juonittelupaikalta, Kansainliitosta, tietenkin oppii yhtä ja toista, mutta opin soveltamisessa voi tulla pieniä virheitä. Tässäkin on nyt ilmeisesti käynyt niin. Isot vallat antavat myös virallisia peruutuksia, mutta vain omista töistään, joita tahtovat salata. Naapurin pahoja töitä ne eivät suinkaan salaile vaan pyrkivät vielä vähän lisäilemäänkin niistä maailmalle toitottaessaan. Huomaat kai, että eroa on meikäläisellä diplomatialla ja yleisellä diplomatialla. Ei riitä, että opitaan konstit, pitää lisäksi oppia tietämään milloin ja miten konsteja käytetään ja kun on ystävällisissä suhteissa sellaisen mestarin kuin Litvinoffin kanssa, ei taidon hankkimisen pitäisi olla erittäin vaikea.

— Taidamme molemmat olla oikeassa. Jatketaan siis „johdonmukaista ajattelua".

— Minä puolestani olen sitä mieltä, että hallituksemme voi tosiaankin jatkaa aloittamaansa latua ja kuitenkin päästä samoille yleisille linjoille kuin kansainvälinen diplomatia todellisilta valtiomiehiltä odottaa. Voimme edelleen kieltäytyä näkemästä sekä ulkopoliittisia että sisäpoliittisia epämiellyttävyyksiä.

— Ja todistaa kaikki näkevät puolihassuiksi.

— Tai tukistaa niitä, niinkuin esimerkiksi EK:ta.

— Mitä kaikkia peruutuksia sitten mahtaneekaan tulla?

— Tietysti aina tilanteen mukaan. Esimerkiksi Inkerin kysymyksessä voi mikä hetki tahansa tulla uusi vaihe. Ryssäthän eivät sano tietävänsä että sellaista kansaa on ollutkaan, mutta syyttävät meitä siitä, että puhumme inkeriläisten kohtalosta. Nuoriso meillä ei voi olla siitä puhumatta — ei voi sulkea silmiänsä kaameilta tosiasioilta, siis hallituksen on annettava virallinen peruutus...

— Siis selitettävä, että olemme mitä parhaissa suhteissa Neuvostoliittoon...

— Eei. Sehän on jo moneen kertaan sanottu. On päästävä eteenpäin. On kertakaikkiaan väitettävä, ettei Suomessa isänmaallista nuorisoa olekaan.

ME JA TOISET

(Runo Saksan kansallisen herätyksen taisteluvuosilta).

Aseissa näin
nuoret vahtivat yössä.
Suojatta päin
seisomme tässä nyt — työssä!

Monesti, oi,
yössä kun marssimme kulkee,
„varokaa!" soi,
tiemme vihamies sulkee:

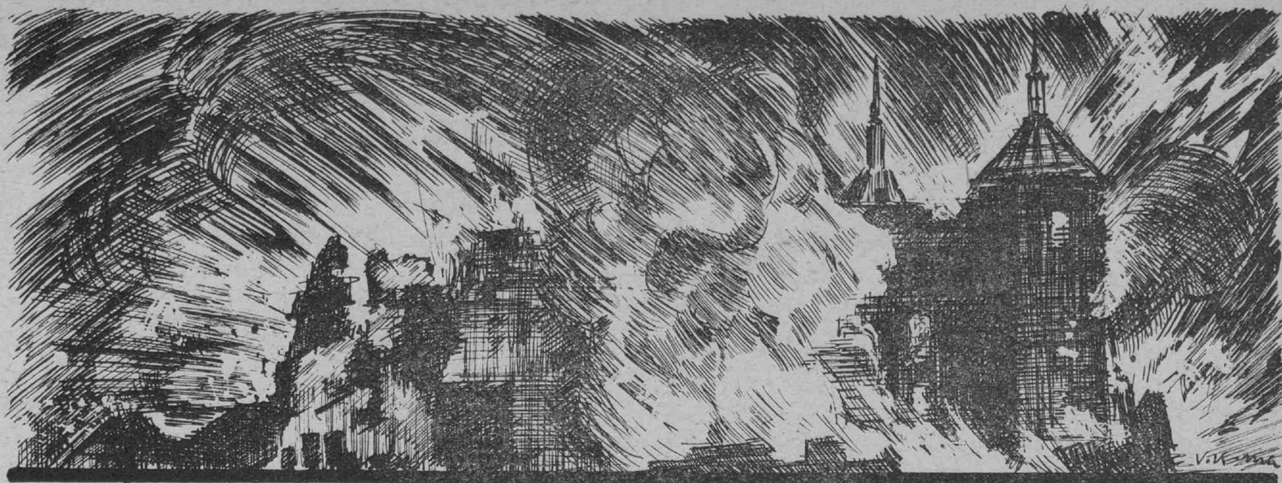
„Tuhansia on
miehiä, kanuunoita!
Nyt tuhohon
kansa, et sinä voita!"

Vihamme syö
tuskin hehkuvin rintaan,
veremme lyö
tahtia polttavintaan.

Niin kajahtaa
huutomme hornan-yöhön:
„Vapaaksi saa
Saksa, me noustaan työhön!

Vapaaksi saa
S a k s a, e i k a h l e e t v o i k e s t ä ä!
Pois Versailles!
H ä p e ä, k e n m e i t ä e s t ä ä!

Fr. Schanzenbach — suom. Otto Al'-Antila.

ALCAZAR

VÖLKISCHER BEOBACHTERIN MUKAAN VILJO LIUS.

Jatkoa 1:een n:oon.

Ja niin oli heinäkuun yhdeksännentoista päivän aamuna linnan porttien taakse sulkeutunut 1100 miestä, 530 naista ja 52 lasta. Veden ja ruuan saanti ulkoapäin oli ensimmäisestä päivästä lähtien tukossa. Mutta Alcazarin puolustajia suosi onni: Vesisäiliöt olivat sattumalta täysi, yhdeksänkymmentäseitsemän hevosta ja kaksikymmentäseitsemän nautaa talleissa ja varastosuojien laareissa viljaa.

Toledon asetehtaasta taisteltiin lujasti ja kallisarvoiset ammusmäärät onnistuttiin siirtämään linnaan. Ja eversti Moscardo ja kadetit olivat valmiit ottamaan vastaan punaisen sotaministerin brikaadeja.

Madridin lentokoneet, pommit ja miliisijoukot tulivat, tulivat kaupunkiin, Alcazarin akkunoitten eteen, ja niin alkoi murhaaminen ja rosvoaminen Toledossa. Alcazarin ympärille syntyi helvetti.

Toisena piirityspäivänä ovat etuvartiotkin ahdetut linnaan, saartorengas kiristyy, ensimmäiset uhrit vaipuvat maahan, uudet miehet astuvat kaatuneitten tilalle. Taistelu jatkuu.

Ensimmäiset yöt linnan kellareissa ovat tyrmistyttäviä. Tunkkainen ilma ahdistaa rintaa, säännöstellyt ruoka-annokset tuntuvat mitättömiltä, vaimot valittavat, lapset parkuvat täyttä kurkkua ja kaikkeen tähän sekoittuu ensimmäisten uhrien, haavoittuneitten kadettien, tuskainen vaikerrus. Muurit huojuvat ja maaperä jalkojen alla vavahtelee, olo muodostuu sietämättömäksi, mutta vähitellen vaimojen vaikerrukset ja lasten itku lakkaa ja Alcazarin kellarien asukkaat vaipuvat synkkään toivottomuuteen kuin kuolemaantuomittujen joukkokunta...

Taistelu riehuu linnan ympärillä kauheana. Viidentenä taistelupäivänä lepää neljätoista miestä hiljaa ja jäykkinä kellareissa ja kuudentena on heitä jo 23. Kuolleet haudataan kaikella kiireellä. Alcazarissa ei ole ainuttakaan pappia. Karkea soturi lukee rukouksen, ja veljessodan uhrit suljetaan maan multiin, kunnes heidät taas jonkun päivän kuluttua joku tykkiammus räjähtäessään pöyhii ylös leposijastaan. Eivät edes haudassa saa Alcazarin sankarit olla rauhassa. Veljessota on kauheinta, mitä kansan kestettäväksi voi sattua.

„HYVÄSTI! — ELÄKÖÖN UUSI ESPANJA!“

Puhelinlankoja ei, ihme kyllä, ole katkaistu. Eräänä päivänä soi eversti Moscardon huoneessa puhelin. Raaka ääni kysyy everstiä.

Eversti saapuu ja ottaa kulotorven. Ulkoa taukoaa hetkeksi tykkituli; niin on määrännyt Toledon punaisten päämies.

— Täällä puhuu punaisen miliisin päällikkö. Onko eversti Moscardo?

— Kyllä!

— Eversti! Minä puhun Madridin hallituksen nimessä. Antautukaa! Vastarinta on hyödytöntä. Annan teille kymmenin minuuttia aikaa. Vierelläni on teidän poikanne, meidän vankinamme. Ellette laske aseitanne, on poikanne kuoleva!

Hiljaisuus.

— Tunnettu kai poikanne äänen, eversti. Hän puhuu itse kanssanne. Hei — Moscardo, — puhukaa isällenne!

Ja sitten kaukaa, mutta ei kuitenkaan enempää kuin muutaman sadan metrin päästä kuulee vanha eversti poikansa äänen:

— *Isä!*

Silloin eversti äkkiä muistaa miehensä, jotka seisovat hänen ympärillään, naiset ja lapset kellareissa, koko onnettoman kansansa. Ja hän tulee jääkylmäksi ja vastaa lujasti, täynnä tarmoa:

— Pedro! Kymmenestä minuutista on osa kulunut, mutta *jäljellä on vielä kyllin aikaa huutaaksesi eläköön uusi Espanja!*

Puhelimessa on hetkisen hiljaista. Ja sitten sanoo nuori ääni:

— Niin, isä... Hyvästi! — *Eläköön uusi Espanja!*

Tämä oli vain yksi puhelinkeskustelu. Mutta vain ne isät, jotka ovat poikansa antaneet Isänmaalle, tietävät, mitä se everstiltä vaati.

Hän laskee kuulotorven paikoilleen, kanuunat jyrähtävät taas, taistelu jatkuu, yksi Espanjan veljessodan kauheimmista.

DYNAMIITTITONNIT MAAN ALLA.

Lenäjät saapuvat, heittävät pomminsa. Väki pakenee kellareihin.

Muureja murtuu, kärsimyksiä, kärsimyksiä yhä vain. Vaikeaa on Alcazarin taistelu, mutta se kestetään, se täytyy kestää.

Kellarin asukkaitten keskuudessa leviää huhu, joka hyydyttää veren suonissa ja panee rohkeimmatkin vapisemaan. Huhu etenee, saapuu miehistön keskuuteen. *Maan alla työskennellään! Maan alle kerätään dynamiittia.* Largo Caballero on antanut määräyksen räjähdyttää linna ilmaan.

Eversti järjestelee puolustusta yhtä kylmänä, kuin kadettikomppanioitten paraatia rauhan aikana.

Työskentely maan alla kiihtyy. Kellareissa ollaan hiljaa, kauhu on mykistänyt suut, lapset eivät leiki enää.

Alcazar odottaa tuhoaan.

Punainen tykistö keskittää tulensa. Alcazarin väki odottaa. Tunnit ovat pitkiä, näännyttävän pitkiä. Auringon noustessa saapuvat punaiset lentäjät jälleen, heittävät pomminsa. Odotetaan, odotetaan yhä, sillä tiedetään, pidetään selviönä, että jotain hirvittävää tapahtuisi tänään.

Nyt se tapahtui.

Dynamiittitonnit räjähtävät, muureja sortuu, paksut sora- ja savupilvet kohoavat ilmaan, koko Alcazar on hajoamaisillaan. Puutarhoissa, käytävillä, pihoilla, kaikkialla yhtä helvettiä.

Kaiken tämän yllä raivoaa punaisten tuli, kranaatit räjähtelevät, konekiväärit rätisevät. Kaikki on sekaisin. Punaiset käyvät päälle. Ystävä ei tunne ystäväänsä, *kaikki on sekaisin.*

Taistelu riehuu raunioitten keskellä. Punaiset lyödään, heitetään takaisin vielä kerran. *Vielä kerran lyödään punaiset takaisin!*

PUNAISTEN PAPPI.

Ja kaikki jatkuu taas samalla tavalla edelleen. Kahdesti tulevat Francon lentokoneet ja heittävät linnan puolustajille ruokavaroja. Linnan oloja koetettiin saada mahdollisimman mukaviksi. Alas, tallien vierelle, joista eläimet alkoivat vähetä arveluttavasti, rakennettiin pieni kappeli. Siellä on Alcazarin madonna lian ja raunioitten keskellä. Sen eteen polvistuvat miehet ja vaimot lukien rukouksiaan Alcazarin ja uuden Espanjan puolesta ja yhä tapahtuu räjähdyksiä, ja yhä vapisee maa jalkojen alla.

Syyskuun neljäntenätoista päivänä tarjoavat punaiset neuvottelua. Heidän edustajanaan esiintyy *majuri Rojo,* armeijan upseeri, entinen Alcazarin kadetti, nykyinen puna-armeijan majuri.

Everstin vastaus on selvä:

— Me taistelemme viimeiseen saakka; se sanoma viekää esikuntaanne! Mutta naiset ja lapset haluavat esittää yhden pyynnön, — en tiedä täyttyykö se —; meillä täällä ei ole ainuttakaan pappia. Me haluamme saada synninpäästön. Lähettäkää tänne pappi, se on pyyntömme. Hän saa heti poistua tämän jälkeen täältä. Muuta emme pyydä. Ja nyt, herra Rojo, on keskustelumme lopussa.

Majuri vietiin pois sidotuin silmin.

Punaisten taktiikkaan kuului, että seuraavana aamuna lähetettiin pappi. Tämä kulkee kellarista kellariin, jakaa synninpäästön kaikille. Työnsä tehtyään hän puhuu Toledon punaesikunnassa suuhun pantujen neuvojen mukaan:

— Ettekö te tiedä, mitä merkitsee tämän linnan tuho? Mitä merkitsee se näille vaimoille ja lapsille? Kysykää te, vaimot noilta miehiltä, haluavatko he heittää teidät tuhoon!

Ei! Alcazarin naiset eivät kysyneet. He selvittivät: taistelemme miestemme ja poikiemme rinnalla niin kauan, kuin yksikin meistä hengittää. Kunnes tämä linna on maan tasalla ja me murskaantuneet sen raunioihin. Emme antaudu häpeään!

Pappi poistuu. Alcazar on antautumaton.

(Jatkuu).

KOHTALOJEN KYNNYKSELLÄ

Vakavia ajatuksia liikkuu kansan mielessä . . .

Me elämme kohtalojen kynnyksellä. Uusi vuosi saattaa tuoda mukanaan sodan, Suomen kansa voi tuhoutua ja mennä pirstaleiksi, kuten Inkeri nyt. Siksi meidän tulee olla yksimielisiä ja taistella kansamme heräämisen puolesta. Meidän tulee voittaa.

Me allekirjoittaneet toivotamme

Onnea Suomen kansalliselle taistelulle!

HELSINKI.

Elias Simojoki.
Rakel Simojoki.
Anna-Liisa Heikinheimo.
Vilho Helanen.
Reino Ala-Kulju.
Kerttu Ala-Kulju.
E. A. Tuomivaara.
Erkki Kokkonen.
Eino Kärki.
Pirkko Hirvelä.
Pentti Heikkilä.
Kalervo Talvitie.
Atti Sahramaa.
Anna Maija Pursiainen.
Veikko Lippo.
Pauli Norhomaa.
Samuli Ahtiainen.
Ensio Röyskö.
Kyllikki Luoma.
Mikko Kantola.

Yrjö Nykänen.
Oskari Väänänen.
Rauni Rantasalo.
Jorma Tevaluoto.
Matti Salminen.
Erkki Ervamaa.
Raf. Orava.
Aarne Monkala.
Anneli Lumiala.
Topi Puolakka.
Pekka Kuusi.
Unikko Suvanto.
Merjan Kaiku r.y.
Onni Karte.
Ahti Seppä.
Annikki Vuorimaa.
Kaarlo Koivisto.
W. Tuominen.
Uuno Tapaninen.
Arvo Laitinen.

HÄMEENLINNA.

I.K.L:n Etelä-Hämeen Piiri.
Aarne Kauhtio.
S. Reinolan Kukkakauppa.
Paperi- ja Koulutarpeidenkauppa.
T:mi Joh. A. Fredrikson.
A. Jarangon Sekatavaraliike.
H. N. Laamanen.
N. Kaukomaan radioliike.
K. K. Lehtonen.
Louhon Kotiruokala.
T:mi L. A. Lönnrot.
Kahvila K. Vainikainen.
Enok Rytkösen Kirjakauppa.
Oy. A. Gust. Skogster.
Kultaseppä Hj. Salo.
T:mi Juho Fager.
Paperikauppa „Elbe".
F. J. Fredrikson O.Y.
T:mi K. E. Lindell.
Vaatetusliike Aula.
Eino Heikkilä.
T. Helenius & Korpimaa.
I.K.L:n Vanajan Po.

LAHTI.

Aarne Arjamo.
Aune Maapalo.
Mirja Hirvelä.
Eero Valtari.
Eila Salonen.
Irja Lähteenmäki.
Toini Laakso.

MIKKELI.

A. Riikonen.
Onni Pesonen.
Maire Lundén.
E. O. Wirilander.
Sirkka Holopainen.
Kai Nortia.
I. Aura.
K. Al. Mäntyaho.
J. A. Valkonen.

OULU.

Oulun Tyttölyseon Karjala-Seura.
Oulun Oppikoulujen Karjala-Seura.
Oulun Kauppaoppilaitoksen Heimo-Kerho.
Ompelutarpeiden liike Aina Hurskainen.
Oulun Trikoo- ja Liinavaatemyymälä Martta Karhu.
K. F. Paulamäki.
Jaakko Kemppaisen räätälinliike.
Pohjan Karhu.
H. Nikka.
Aslak Räinä.
Jorma Olli.
Juho Karhu.
Aina Mattila.
Tyyne ja Martti Kalliopuska.
Samppa Teeriaho.
Tarmo J. Tolonen.
Mauno Parvela.
Tellervo Riutta.
Suoma Kilpua.
Elsa Rautio.
Aune ja Aimo Niemi.
U. O. Sivonen.
Viljo Nivalainen.
Ester Riikola.
A. Pisi.

SORTAVALA.

Armas Ahola.
Eino Lehto.
Karjalan Karhu O.Y.
Antti Kokko.
Erkki Kuusniemi.
Olavi Haantie.

VIIPURI.

Kotileipomo Karjala.
Viipurin Asu Oy.
M. Nykänen.
Silitysliike „Pesula" E. Lindman.
M. Jaakonsaari.
Jussi Turpeinen.
Ester Pusa.
Yrjö Soinilan Siirtomaatavarakauppa.

ALAVUS.

Maaperät
Alavuden Apteekki. I. Martikainen.
Veikko Huhtamäki.
Valokuvaaja J. B. Suni.
Alavuden Kirjakauppa.
Alavuden Osuusmeijeri.
Matti Ketola.
T. J. R.

ILMAJOKI.

Toivo Talvitien perhe.
I. Koivisto.
Alli Salovaara.
A. Turpela.

NUORTEN VALA

Me uskomme voittohon valkeuden
sekä nousuhun kansamme, maamme.
Sen puolesta toivoen taistellen
me voiton kerran saamme.

Me uskomme, Luoja Sun lupaukses:
Sinä suot vain — oikean voittaa.
Siksi toivomme taivas on kirkas ja sees,
siksi voittomme päivä viel' koittaa.

Sen voiton, min isänmaamme urhous sai,
sen täytyy seppele saada
ja se voiton seppele nuoriso on,
jota pelko ei maahan kaada.

Kuin nuoruus itse se ryntää päin
vihamiestä ja pelkuruutta;
se ei sorra, ei surmaa, vaan kylvää näin
vain rintoihin uskoa uutta.

Ja vuoret vaik' väistyisi paikoiltaan,
niin nuoret ei väistyä voisi.
On määrämme taistelu puolesta maan
ja kuolokin onnemme oisi.

Niin, vaikkapa järkkyisi vuoretkin,
me, sun poikasi nuoret, emme!
Me vannoimme valamme kallihin:
sun eestäsi taistelemme!

Me uskomme voittohon oikeuden
sekä nousuhun nuorisomme.
Ja toivos jos liemme, niin vannomme sen,
myös turvasi vankka me oomme.

Kaarlo Nuorvala.

Voimakas kansallinen sanomalehdistö vie aatteemme voittoon

SANOMALEHTI „UUSIMAA"

PORVOO, RUNEBERGINK. 33. PUH. TOIMITUS 274, KONTT. 127.

Uudenmaan vanhin suomenkielinen maaseutulehti.
Edullinen ilmoitusväline.

UUSIMAAN KIRJAPAINO

PORVOO, RUNEBERGINK. 33. PUH. 127.

Suorittaa kaikkea alaan kuuluvaa työtä huokealla.

Pohjalainen!

Missä asunetkin, tilaa itsellesi IKL:n Pohjanmaan äänenkannattaja

"LAKEUS"

"Lakeus" ilmestyy Seinäjoella 6 kertaa viikossa aamulehtenä. Vuosikerran hinta 100:—

"Lakeuden" saa tilata asiamiesten lisäksi maan kaikista postikonttoreista ja Rautatiekirjakaupan myymälöistä

Sanomalehti, joka sopii sinimustaan kotiin

on

Varsinais-Suomi

VARSINAIS-SUOMI ilmestyy Turussa 6 kertaa viikossa. Se on pirteä, valpas ja isänmaallinen lehti. Tutustukaa siihen!

Asiamiehiä otamme kaikkialle. Pyytäkää asiamiespapereita.

VARSINAIS-SUOMEN KONTTORI. Turku, Eerikinkatu 15.

KAHVILA **MUSTA KARHU** RAVINTOLA

HELSINKI, Keskuskatu 7.

KOLME ERIKOISUUTTA:

Suomalaisen ravintolan kodikas tunnelma.

*

Konsertti jo aamukahvin nauttijoille. — Musiikkiohjelman suunnittelee ja myöskin suorittaa konserttikypsyyden saavuttaneet soittotaiteilijat.

*

Iltaisin myös reipasta yhteislaulua.

PÄIVÄKONSERTTI

14—15.30.

ILTAKONSERTTI 20—23.30.

Joka aamu äänilevykonsertti klo 8.30—10.

KOLME ATERIAA:

Aamiainen	**klo**	**10—14**
Päivällinen	„	**15—19**
Illallinen	„	**19—24**

Hyvä kahvi ja muut virvokkeet. Nopea palvelus ja tahdikas kohtelu.

Ei vain kaupunkilaisten vaan myös kaupungissakävijäin parhain virkistyspaikka.

Herkkusuitten himoitsemaa, kaikkien haluamaa kuuluisaa IKL:n

KAHVIA

myy:

„Tuoksusta sen tuntee . . ."

„Oli se vain hyvä, että meidänkin kauppias rupesi myymään sitä IKL:n KAHVIA. Koko kylä tuoksuu ihanalta. Ihan tekee mieli poiketa tuohonkin mökkiin.

Mustan Karhun kahvi keitetään IKL-kahvista.

IKL-kahvi on myös jokaisen kodin kahvi.

IKL:N KAUPPA OY.

HELSINKI — Mikonkatu 15 A. — Puh. 20 306 ja 26 404.

Lakeuden Kirjapaino, Seinäjoki 1936